

T H O M A S M E R T O N

Sirató a büszke világért

Válogatott versek

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
az Apostoli Szentszék Könyvkiadója
Budapest

A válogatás alapjául szolgáló
eredeti művek:
SELECTED POEMS BY THOMAS MERTON, 1950
CONTROVERSY OF POETS, 1965
THE VOICE THAT IS GREAT WITHIN US, 1970

ISBN: 963 360 799 X

© HOLLIS & CARTER, LONDON
© Hungarian translation: SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
1053 Budapest, Kossuth L. u. 1.
Felelős kiadó: Dr. Ákos Géza igazgató
Tipográfia és fedélterv: Molnár Gábor
Készült 9 A/5 ív terjedelemben (95-007)

Thomas Merton

1915-ben, a francia–spanyol határ közelében lévő Prades-ban született, apja angol, anyja amerikai kvéker, mindketten festők, világgjárók. Így mintegy örökségként kapta meg már a bölcsőben ezt az életformát, hogy otthonossá váljon más és más országokban, majd két kontinensen; idegenkedés nélkül illeszkedjék be kereteik közé, elsajátítsa nyelvüket. Előbb francia, majd angol iskolákba járt, nemegyszer tanév közben váltva intézetet, hogy a nyári vakációt amerikai nagyszüleinél töltsse.

Még kisiúként vesztí el édesanyját, így öccsével, John Paul-lal együtt hol rokoni családok gondjára bízva, hol kollégiumi bentlakóként nő fel, időnkint apja veszi magához, de van úgy, hogy Bermudán vagy New Yorkban végez el egy-egy osztályt. Középiskolai tanulmányai befejeztével a Cambridge-i Clare College-ba kerül. A harmincas évek egyre fenyegetőbb európai légkörében okosabbnak látszik, ha elhagyja Angliát. Ekkor már édesapja sem él. Az amerikai Columbia egyetemen szerzi meg a Master of Arts címet. Diplomamunkáját William Blake-ről írja. Visszaemlékezése szerint: „Blake eszméi mindig nagy hatással voltak rám, költészete is. Továbbá a metafizikus költők, a modern spanyol költészet, kivált Lorca, Altoguirre, a dél-amerikaiak közül különösen Vallejo, majd persze Dylan Thomas és Eliot.”

Ifjúsága vándoréveiről legismertebb könyve, önéletrajzi számadása, a „Hétlépcsős hegy” oldalain fest változatos, eleven képet. Kivette részét a kollégiumi diákok életéből, megismerte a vizsga-drukkot éppúgy, mint az éjszakai viták, tanyázások, szórakozások örömet, az első írói kísérletek lázát, a befejezettele-

nül maradt tervek kudarcát; s a végre nyomdafestéket látott zsengek megerősítették abban a hitben, hogy az önkifejezés nélkülözhetetlen szenvedély és életfeltétel számára. Ám nem az egyedüli és boldogító.

Már korábbi európai utazásai idején mind sürgetőbben érte a hívás, Párizs, Róma templomaiban járva, vagy akár magányos vándorutakon, a szabad természetben bolyongva támadt föl benne a sehová sem tartozó ember vágya a földi országokon túli birodalom után. 1938-ban tért át a katolikus hitre.

Stúdiumai lezárultával a New York állambeli St. Bonaventura franciskánus kollégiumban angol irodalomtanárként helyezkedik el. Itt érlelődik meg benne a végső elhatározás, hogy belépjen a cisztercita rendbe. 1941-ben elvonul a Kentucky állambeli Gethsemani trappista kolostorba. „Sosem volt kérdéses számomra elhivatottságom a szerzetesi életre, de mindjobban kívántam a magánosságot” – írja.

Ettől fogva itt élt, magára találva, folytatva írói munkásságát. Korai művei misztikus szelleműek, az apokalipszissel foglalkoznak. Ezt követően érdeklődése mind szenvedélyesebben szociális és pacifisztikus irányba fordult, majd a filozófiai kérdések felé. Hitét és fölfogását maga így jellemzi:

„Egyfajta keresztény-eszkatológiai, Zen-típusú radikalizmus, de nem kötődik semmiféle pártmozgalomhoz vagy attól független állásfoglaláshoz.” Majd később: „Bár az utóbbi években írásaim nagyrészt a kor fő kérdéseire irányultak, mint a háború, a faji megkülönböztetés, a béke, etc., mindenekeelőtt papnak érzem magamat.” Ekkor már a Gethsemani kolostor novícius mestere.

Merton nemzetközi ismertségét elsősorban autobiografikus, vallomásos műve alapozta meg s az azt követő esszéisztikus, elmélkedő írásai. Legközvetlenebb megnyilvánulási formája azonban a líra. Költői hajlama indította el az irodalom felé, s prózai és teológiai munkásságával párhuzamosan mindvégig híven kitarzott mellette. Ezt a folyamatosságot bizonyítják sorra megjelent kötetei, majd válogatott verseinek mind az Egyesült Államokban, mind Angliában napvilágot látott gyűjteménye. Költőként tartja számon az amerikai kritika is, verseit

megtaláljuk a kortárs költészetet bemutató antológiákban, mint a „Controversy of Poets” 1965-ös, vagy a „The Voice That Is Great Within Us” 1970-es kiadásában.

Ez a költészet természetesen ugyanabból a forrásból táplálkozik, mint elméleti művei, a megterés s a hit világában föllelt hazatalálás élményéből. Mégsem nevezhetjük – főképp szűkeklblű behatároló szándékkal – csupán egyházi vagy vallásos lírának. Mint minden vérbeli költő, Merton is egyetemes érvényű, a lét tágas horizontját átfogó, saját hangú és egyéni szemléletű választ keres a végső kérdésekre. Egyik legvonzóbb tulajdonsága, hogy transzcendens irányultsága ellenére van szeme a körülötte zajló történelmi eseményekre, számonkéri mindazt a bűnt, merényletet, amit szerte a földgolyón naponta követ el az egyéni vagy állami erőszak az emberi méltóság ellen. Korszerű és hiteles, anélkül, hogy föladná a humánium időtlen parancsát, s a változhatatlan erkölcsi törvényt szegzi szembe a modern barbarizmus új törvényhozóival, akiknél semmivel sem tájékozatlanabb.

A „Válogatott versek” előszavában Robert Speaight metaforája szerint a szerzetes-költő a lélek Columbusa, többé-kevésbé föltérképezetlen tengeren hajózik. Valóban, Merton hangja erősebb, problematikája merészebb annál, amit az egyházi költőtől megszoktunk.

De abban is épp elég elszántság mutatkozik, ahogyan döntésével élesen kettémetszette pályáját. Gyermek- és ifjúkorának cikázó nyugtalansága után a Gethsemáni kolostor mozdíthatatlan elmélyültségét választotta. S itt fokozatosan megvilágosodik előtte mindannak értelme, amit maga mögött hagyott. A sokszínű kalandot az idő érleli tapasztalattá, s a távlat fedí föl a feledésbe merülő mélyrétegek kincsét. Ezt a távlatot a másfajta szemléletmód teremti meg: a költő föltétlen Isten-hite, amint föltárja egy felsőbb Instancia végtelen látómezejét. Most már innét tekint vissza arra a félben maradt történetre, melynek maga is részese volt, s karnyújtásnyi közelségből ismert meg.

A költő művészete, hogy esztétikai formába ötvözze, amit megélt, fölfejtse az összebonyolódott szálak közt az egyetlent, amely legombolyítja a csomók zúrzavarát. Ebben segítségére

van a valóság, ha elfogulatlan őszinteséggel nyúl hozzá. Erre inti Mertont a trappista elvonultság, az „Ora et labora” mértéktartása, amikor fejét az égre emelve két lábbal fog szilárd talajt az anyaföldön. Így anyaga tartja vissza, hogy ne tévedjen se az ábrándok ködébe, se a szocreál kátyújába. Lehet, nem mindig sikerül megőriznie ezt az egyensúlyt: olykor túlságos indulattal hártja el magától a világot, bár elkülönülése nem befejezett tőle. Képteremtő fantáziájának gazdagsága néha bonyolult zsúfolt-ságba csábítja. S az sem tagadható, hogy biztosabb ura a szónak, mint a vers-zenének, vagy épp a biblikus hang fojtja el lélegzetét.

De nem a hibátlanságon, hanem azon dől el egy életmű érvénye, maradandósága, hogy alkotója, személyiségének jegyeivel, feledtetni tudja-e árnyoldalait. És Merton költészetének szuggesztívítása, megjelenítő ereje, áradó szabadverseinek szenvedélye, expresszív természetlátása, ahogyan az évszakokat, tájakat átlelkesíti, egységesen mesterére vall és helytáll érte. Történelmi és lélektani érdeklődése sűrűn visszatér a mitológia s a biblikus múlt jeleneteihez. Elmélyült gondossággal kelti életre egy-egy kedves szentjének alakját. A szenvedéstörténet nagyívű ódájában a krisztusi eszmény áldozatát mutatja föl. Bensőséges képet fest a Gethsemani apátság szerzeteseinek köznapjairól és ünnepi óráiról.

Skálája a naív, gyermeki csengésű daltól a zoltárok ótestamentumi indulatáig s a himnikus elragadtatásig terjed. Transzcendenciák felé irányult lélek Thomas Merton, Isten elhivatott szolgája. De ízig-vérig huszadik századi szellem is, igazságérzete megköveteli, hogy tanúvallomást tegyen egy tragikus, önpusztító korról, a krisztusi szeretet nevében, mert az emberek testvére.

Ötvenhárom éves korában érte a hirtelen halál: áramütéses baleset vetett véget földi vándorútjának 1968-ban.

Végezetül hadd utaljunk rá, hogy Merton költői munkássága – melynek kötetünk első magyarra fordított válogatását adja –, voltaképpen pályája második felének, a megtérését követő szakasznak summázata. Mintegy a „Hétlépcsős hegy” folytatása – csak a líra nyelvén. Hosszú utazás ez is, de nem kontinensek, mérföldek messzeségén át, hanem a költő meditációjának, imádságának végtelenében, végcéljához, Istenhez.

Ének a Szentkereszt-ereklye Pásztorjátékából

Eljött hozzám a tenger mélye,
Csend-szobámban épült otthona
Lakóinak: halak és sellők menedékre

Találtak itt, nekik nem poklok pokla.
A levegőben mindjük fuldokolna
Vihar-borzolta tengerüktől távol,

Otthontalan alvók lennének máshol;
Korall-hegedűkön ott zeng a húr,
Ahol a hang legsűrűbb vízbe fül –

Tengerfenékké vált szobám padlója.
Némasággal telített szőnyegek
Közt alvajáró sellőknek dereng
A rojtok útmutató ujjá;

Az elhagyott zenészek újra
Hangolnak, majd a pirkadatban,
A vízalatti kikötőben halkán
Felzeng a mélytengeri dallam.

Ariadné

A lánggal égő délutánban
A kézidobok sáskaserege dübörög
S a fuvola végtelenül finom hangja
Átszövi a faütők csattogását.
Dobok és csengők zenéje mintha pénzeket csörgetnének,
Dobok és csengők szórják a hangokat szerteszt,
S figyeld csak, a lantos törékeny ujjaival
Milyen hevesen szakítja le a húrok csillogó ütemét,
S úgy hinti szét, mint a vízcseppeket.

A bambuszsárga ablaksötétítők mögött
A pálmafák mögött
Ariadné a napszíta palota szobáiban
Vörös papucsban fáradtan aprókat ásít,
S időnként egy-egy golyót lők a rulett kerekébe.

Egyszercsak hirtelen észak felől
Görög hajó tűnik fel a horizonton, szökell a vizen,
csikóként a habokat kapálva.
A hajó átvágtat a tenger lila legelőin
És felnyerít a kikötő gátjainál.
Az egész város odarohan, hogy lássa:
Egy pillanat alatt
Hogyan bocsátják le a dagadó vitorlákat.
Aztán a dobok elnémulnak, és a tömeg rajongva felkiált:
Ó, Thézeusz, ó, hős görög!

Odabent sebesen, mint a gondolat,
fut az ablakhoz Ariadné.
A feketeszemű kapitány páncéljáról
Minden irányban fénysugarak cikáznak,
És a sugarak
Ariadné szívében, mint a gitár húrjain,
visszazengnek.

CSANÁD BÉLA

Menekülő

Kint a zöldellő, napfényben táncoló nádasokban egy
őrült félspanyol
Mint rabló bujkál a kávézgató Judás elől,
Fél az újságcézároktól
És a milliomosoktól.

Míg alszik, mint a nedves földbe ültetett gumó,
Két szeme kivirágzik:
Tengert cserélve ring álmodó vére homályán,
S vágyainak sötét mélyéből fölragyogva
Pénzzé változnak még a csontok is.

Ám most eszeveszett titkos ügynökökkel
S feledékeny papagájok szószátyár viharával,
Háta mögött két mérföld őserdővel
Csak a lágyan döngő napot látja.

Mégis ébredő emlékezete, ez a gyilkos kakas,
Csőrében húscafattal
Csodás tollak kavarta felhőben forgatva sarkantyúit
Szembeszáll a kenyérszínű föld porával.

De a szélvert bambuszok úgy csörögnek mint
a rózsafüzérek.
A virrasztástól s szomjtól elcsigázott
Papírmaszok holt arcot takar.

Szeretetének papos homályában
Húsz fohászt is mond Szent Lázárhoz
A gyertyák lángnyelveivel feleselve.

És egymás után zárulnak be
Akaratának áruló, húsevő virágszirmai.

CSANÁD BÉLA

SONG

Dal

Jöjj, hol az éjszaka bús folyói
Tenger-mormolást idéznek
S halld meg e pusztító időben
Mint lopják el énekünk.

Lombsátor alatt
Széljárta fák közt nőjenek hárfáink húrjai.

Ám nyugalmas reggelünk virág-sorában
Őrléptünk lassú legyen,
Míg átkelünk bolygó-jajoktól kísért
napfogyatkozásokon,
Órák szegélyén, vágy-gyötörten,
Hol Jeruzsálemünk fehérlik.

És sírjunk ha a fogoly vízióinak
Fénylő égi had lesz a mása:
Mégis, őrizd meg szenttelen tekinteted.
Gyújts minél több őrtüzet.

Mert eljöhetnek tolvaj-csillagok
Hogy életünket elrabolják.

TÓTH SÁNDOR

Vers: 1939

Alászálló csillagok
Keringnek, csönd-fehérek,
Egekig alig hallhatók
A hangok: hattyú-ének.

Haldoklik már, mert benne kés
(Ó, keserű föld, hallgat),
Elhal a dal, a toroka rész,
A vér testében alvad.

Nappalt emészt az éjszakánk,
Halál szemünket oldja,
Várost szikkasztó nyelv a láng,
Nincs száj próféta-szóra.

TARBAY EDE

A görög asszonyok

A piros köpenyű, arany karkötős hölgyek
Nádszálként járnak, beszédük folyóvíz
S epedőn sóhajtanak a kapukban;

És pillantásaik, mint a csikók
Anyjuk szeretőjével, a széllel száguldanak
Versenyt az üres kikötőbe.

Állnak a szépszál fűzfa asszonyok,
Felhők s ablakok olajfénye hull
Megcsörrenő ezüst ékszereikre,
Társalognak, akár a hegedűk;

Szemük oly tág, mint a látóhatár,
Hazavárják Trójából a hajóhadat.

Ne gyűljetek csoportba, özvegyek!
Adjátok a szegényeknek aranyotok,
Csorgassátok el ujjaitok közül a gyöngyöket;
Trója leégett s Hellaszon átok ül,
Közelít a csapás felhője.
Férjeitek mind idegen földben alusznak.

Csak egy nem.
S a fűzkarcsú Klütaimnesztra elmered,
Gyöngy s karcsat könnyű kécsörgéssé válik
 körülötte,
Mert a hódító, a hazatért hős,
A harcos Agamemnon
Gyökérré csavarodva vérzik lelke szemében.

VIDOR MIKLÓS

A holtak büszkesége

Az ősi sírok ajtait bezúzták
S üres kapukban ernyed el a szél.
Híres tábornokok papír-lelkei
Avarként jajognak Théba kövein.

Kaviccsal telt hajdani búzás korszók,
Gyászolók-hagyta borostömlők
Tudják, végleg szárazak maradnak
E fáradt császárok úgy, ahogy összeöltve
Feketék, mint a bőr.

Rémít, ha halljuk a hangot, miként szólal
egy Sándor-múmia:
„Az eső hárfá-húrjait tépve hívd elő
A sirató ütemét.
Békítsd meg a rég-holtakat,
Mert félő, kívánják még az élet pára-lengő
sós szagát,
S mint füst a kráterek fölött
Átsuhannak majd a sír-szegélyen,
Védett tereken lézengenek
Ijesztve élőket, lerombolt falai közé bújva
arany palotáknak.”

Papír-lelkű cézári árnyak
Éneke hangzik a kopott köveken:
„Csöndes reggelt vonj az éj szemére,
Szemfedőül borítsd lángoló hazádra,
És játszd ólmos eső-húron
A siratót.”

TÓTH SÁNDOR

Az ostromlott város

Most ne maradjon
Senki a holdas erdőn
Véres hely ez.
Még álma se úzzön
Senkit erre
A tengerzug holdas fáí közé.

Te kit egy élő árny is elárul
Búsongva romházak során,
Borzadj a fuldoklóktól,
Félj a holtaktól!
Ám harcos vezéreként ha kérkedsz
Félj százszor inkább:
Míly átok süt le a csillagokból,
Átka legyilkolt gyermekeknek!
Átka legyilkolt gyermekeknek!

Itt ne maradjon se élő, se holt
E holdas erdőn,
Ne, még álmában sem.

Mert a házak az éjben megbúvók
Feltört sírboltok,
S üvölti néma ablakuk

Szélfútt vázak maszk-szájaként
Zúdítva rád
(Mint alvó kagylóhéjait a tenger)
A légebombázók vészbömbölését.

De rémültödben el ne kapd szemed.
Vigyázz hová lépsz,
Növekszik a veszély mint éji árnyék
Az utcakő hasadékain át.
A főtéren ügyelj jól
Középen, hol boltív és timpanon
Dicsőíti a bűnös Hadurat,
A csillagfényben,
Méltón a béke hőszi mértanához:

Borzadj e néma tértől!
Még ha virágok fakadnának is
Ajkárol és szeméből a Vezérnek,
S ha ártatlan, békés gyökér
Szóné át gyilkos agyát,
Ne túrd, hogy a parádés ünnepen
Elfeledje bárki az átkot.
S ha ágyékából fű zöldell ki majd,
S ha bordáján aranyvessző virít,
Foga közül gyom vigyorog,
Őrjöngőn mint a törtetés dühe:
S ha majd a szél
Mohó belét gazban hempergeti,
A gyermekhangok ott kísértének,
Az aszú lomb vádlón zörög,
S félhetsz, lenn csöppnyi lábak
Hevernek mint a fű,
Ne érjen ártatlanok átka
Hátad mögül ezüstösen rívón.

A béke álma még ha eljön is
Körül riasztó kép a gyomvert utca
A főtér romjai,
A csurom vér arénák,
Kőhasadékba bújva dudál a szél:
Ki maradhat meg ott,
Hol lelkeket hall sírni bedőlt odúkbán.

Hogy volna ott emberi élet,
Hol katonák megvakított szeme, mint
A kétségbeesés medúzája kísért,
A holdfényben élőkre lesve,
Bámulva az ajtóban,
Hogy megdermessze a csöpp, rezgő idegeket
A császár pillantása mögött.

S hogy volna ott emberi élet
Hol egy síró vékony gyerekhang
Testetlen mint az ég,
Üres ablakban cseng, akár a visszhang:
S onnét száll
Hogy sziklaéles ujjával kitapintsza
A csöpp csontokat a politikus fülzugában.

Ó ne maradjon
Senki a holdas erdőn,
Véres hely ez.
Még álma se úzzön
Senkit erre.

VIDOR MIKLÓS

APRIL

Április

Az április mint leopárd széljárta fák között
Gúnyt űz az idő dárdáiból;

S a vadászok
Álcázó sziklák mögül
Íjat ajzanak, célra tartják
És zúdul a vessző
A szeplőtlen, örök tavaszra.

Fülelj; e fényhasonmás, hegyes nyílrajok
A levegőt keresztülszelik,
Süvítve sebet sem ütnek a hibátlan szélsáncokon –

Hogy a nádasban névtelen eltűnjenek.

De ahol szavuk lecsap, felpörög a világ:
Virágot hajt a sovány éter,
A folyó hangskálája megváltozik;

A vadászok eldobják ezüst puzdráikat,
Sziklaperem s folyó többé nem látja őket,
S nevük a másik, megszentült világnak
„Hazafelé tartót” jelent.

TÓTH SÁNDOR

Ádvent

Tökélyetekkel búvöljétek el a mennyboltot
Téli éjjelek, legyetek makulátlanok!
Vakítóbban szálljatok tűzsötétben, meteorok
S tűnjetek el.
Te hold, lassan nyugodj le,
Most vagy teljes!

A négy fehér út csendben készül
A csillagmindenség négy égtája felé.
Mannaként hull az idő a fagyos föld sarkaira.
Alázatosabbá lettünk a köveknél,
Éberebbek, mint a béketűző dombok.

Tökélyetekkel búvöljétek szent szférák ez ádventi éjeket,
Míg a lelkek, mint jámbor barmok,
Összeférnek az édes szénában;
S elcsendesül az értelem, mint a csillagfényben
legelésző nyáj.

Sötétségtek és fényességtek harmatozzátok
ünnepi völgyeinkre,
Égi magasok; és váljatok útra, mint a nemes Szűz,
Planéták égi nyughelye felé,

Ó, fehér telihold, Betlehemként békés!

Menekülés Egyiptomba

A téli város minden szögletén
Svadronok vasa csendül az utcákon;
Heródes poroszlói
Remegtetik a házak sötét lépcsősorát
Ahol csak munkába fognak.

Vissza se nézz már csillagos hazádra,
A vész hírek sötét örvénylését se halld
Hol vér csorog le a megszentelt falakon,
Gyermeki áldásra se emeld föl kezed
Ujjongó lelkek tűzköre felé!

Menj, Isten Gyermeke, az éneklő sivatagon át,
Hol lángoló szemével
Óvja utad a kóbor oroszlán.

FARKAS OLIVÉR

Angyali üdvözlét

Midőn a tompa fény zsolozsma idején ablakára vetődik
Üveghangú harangszó hull alá a Mennyből.

Fejében imák szállnak, mint pacsirták,
A magasban gondolatok rejtőznek, mint a sólymok
S míg a falusi templomokban áldást adnak a távozásra,
Lassan útnak indítja szavait, szép ártatlan szerelmét
(Mint nyári szél ringatja a búzatáblát)
Lelkében vágyak villognak
Mint hajnalcsillagok.

Míg nevét meg nem hallja hirtelen
Meteorként lehullani.

S többé nem hallja már a harsány napot
Keleten énekelni
Nem látja már, sörényüket hogy rázzák bájos erdők,
S a folyók is dalolni kezdenek,
S a bárányfelhők lányokként ragyognak föl az égen,
Arcuk nem látja már.

Egy angyal éneke ragyog föl gyémántként lelke mélyén,
Felhők mögül előtörő sugár úgy fut szívébe,
Mint amikor a termést hozzák aratáskor
Házában rejti, raktározza el,
Ahogy az édes nyár kincsét őrizzük csüreinkben.

De kint a márciusi réten, a ház mögött
A farmerek, telepések
Csak félve kezdik a vetést s a hosszú munkát,
A barna és üres barázdák sorain
A téli szél uralkodik, némán, akár a fájdalom.

CSANÁD BÉLA

Az Ohio folyó – Louisville

A városi zajgást senki sem hallja
Mert rémítón hallgat
Lassú áramlással az űr-csendes folyó.

Sem a híd fölöttünk, a kúszó villamos,
Napfényben csatázva,
Villanyoszlop-kések
És égen lógó kábelek,
A hánykódó hajó
Mely a forró láthatáron sáskaként perel,
Vas-kiáltású emberek sem
Zavarják a csendet,
Csak a nagy folyam, mely némán hömpölyög.

Nyáron papír-csendű vonatok húznak át,
S a gépházban zsongó dinamók
Halkabbak a gyapotnál.
Némább az élet minden gyökérnél
Melyen lelőtt madárként
Lenge-könnyen nyújtózik
A fürdőző ruhája.

Csupán hol az úszók aligátorként lebegnek,
És karbolsav-sötét szemekkel
A hóben hunyorognak
Hallható valami más:
A vézna erőszak sós hangja,
Nyöszörgő moszkítóként, amint vérükben
fortyog.

TÓTH SÁNDOR

Sirató egy francia városért

Fent gipsz körték, vas indák,
Erkélyek acél csipkái közül
Meglocsolt rózsák s mimózákként
Kikandikálnak az asszonyok külvárosi
Erkélyek ódon cicomáiból.

Lent az árnyas ajtókbán
A férfiak összefonják karjukat,
És hallgatnak a nap tűntén,
Mely valahol lágyabban dalol
Mint távoli vásárok körhintái.

Ó, nem az első sápadt csillagok,
– Tiszta fényük zsong a folyókban –
S nem a félénk szavú
Szökőkutak vízszoknyáját fodrozó poros szél

Kik ébresztik falovak trombitáit,
A trillázó sármányt, mű-fuvolát,
Gőz-vörösbegeket, elektromos csalogányt,
Melyek elnyomták cimbalmok pengését,
Midőn a gyerekkor lassan
Szoborként vált komorrá egy csillagövbén.

S a titok keresetlen mégis,
Mint utcai lámpák platánok között,
Fák közt, melyekről kéregként hámlik a festék,
Alig sejthetőn, ahogyan
Az operaház míves íveiről.

Rózsák s mimózák az ablakokban
Bámulják az éjt, amit ösztönösen belélegeznek;
A nők kenyérről s csokoládéról álmodnak
Csipke, mérmű és kerub
Akváriumaikban;

De a férfiak meghalnak az árnyas ajtóknak,
Miként gondolataik kihúynak szemeikben,
Látván, hogy azok a szomorú s virgonc gyerekek
Elrohannak a fák oszlopsoránál,
Ahol nincsen farsang
A gyerekek, akik gyorsan eltűnnek szem elől
Halkuló nevetéssel a folyómenti úton:
S lassuló forgatagként már elhaladtak, mint
a hazatartó lovak.

FRÉSZ MIKLÓS

A város – hajnali szerenád

Felhők vonulnak, mint a barmok,
A város hidegvízű folyójához,
Minden ablak megbotránkozva fordul
Az ónszín áradat felé

És rövidlátó tekintetükkel kérdik
A zendülő napot.

Egyszercsak mindenfelől
Dacos kiáltások törnek elő,
Finoman, mint a jég s élesen, mint az üveg
A porcelán házak közül,
S megtörnek a kéklő egen.

Sebesen széthullnak a szélben,
Mint törékeny méltatlankodás törmelékei
Alig hangosabban a visszhangzó utcán,
Mint egy halom tű, ha földre öntik.

Majd hirtelen megzendül a szélben,
A kábel-hidak kórusa.
Zengve, mint zongorahúrok.

És végig a homlokzatokon
Bezárulnak az ablakok,
Számok a hosszú osztás során.

Kik egész éjjel tetették az alvást,
Mint farkasok, bukkannak elő fekhelyükről
A kusza takaróba gabalyodva,
S figyelik, mint árasztja el az ébredő vér
A hűvös nyugtalan csendet.

Félnek, hogy a nyugalmas szív fölgyorsul
S mint titokzatos harang
Verdesi a bordájukat kitartóan.

Félnek, hogy bűvóhelyük ablakává
Válik a fény, mint
Virágzó trópusi fa,
Egyenként megfutamítja őket.

Mikor az élet már elindul,
Utcán heverő papírdarabok
Keverednek fel az örvénylő szélben,
Mint bolond madarak, a tömegek szeme láttára,
És a jajgató épületekben
A felvonó-ajtók csattogni kezdenek
Akár a kardok.

CSANÁD BÉLA

Az éj leszállta

Ha az éjfél előző óra
Kitárja a lángoló Nyugat kapuját,
S a felhők nyája hazatér,
A láthatárunkon fenyők,
Napszámosok az ég kapuiban,
Bérükre várnak.

Pásztor tekint Esthajnalcsillag-számadásba,
Holdfény könnyű lándzsája hull
Falusi ablakokra:
Rőt Nyugatra tartó parasztok énekelnek:
„Mi hajtuk szénás szekerünket, ágyad
Megvetjük, ó, barmok között született
 Kegyelem,
Hogy álomra hajthasd árva fejed,
S bűneinket derűd pusztítsa el,
Amíg tekintetednek forrásába
Fények hajolnak szomjasan.
Szeráf-szablyánál élesebb
Szavad dárdája, szeretet.”

„Kertünkben élő Jesse-fája
Déli falnak terjeszti ágait,
Májusban feláldozott bimbó-felhős lombját
Virágok siratták; a tiszta nyár bő terméséért
 halt meg.

S lásd: augusztus almája vérvörös.
Atyánk, feledd az éden fáit, rejtezésünk,
És add, az ág gyümölcse megtisztítson,
És üdvözljünk.”

Az ünnep dombján pásztor,
Kelő planéta vállát átlövi,
Míg lángoló Nyugatnak pusztulását nézi:
– Jákob sátrának tüzes ajtaját,
Kerubok izzó páncélingét.

Porrá égnek Nyugat nyomorult falai,
S az éj kelő, fehér hadával
Találkozóra indulnak az erdők.

Ó, ég, enyhítsd a rémületnek súlyát,
Nyissad ki, Hold, a Bíró kapuját:
Szekerek jönnek végső aratásra.
A szentek mind az ablakokba gyűlnek,
Égi házban angyalok várakoznak.

Folyók rejtőznek, nedves a szemük.

TARBAY EDE

Az éjszakai szertartás után – Gethsemáni apátság

Ez még nem a fagyos-szürke évszak
Mikor az éjből bárkaként úsznak elő a csűrök:
Elnyelte a lámpást vivő
Testvéreket a bő köd,
Megannyi fénylő szellem, kit azért
Küldtek hogy átkutassák szívünk Jeruzsálemét
Míg hajlékunk nem nyugszik el még
S vendégül az Igét fogadja elménk.

Dícséret és himnusz után
Majd a harangok keltik a napot,
Zsoltárunk már elhallgatott.
Buzgó lelkünk a fény elé siet:
Pirkadatkor delelőjére hág.
A test éjét átlényegíti a hit
Bennünk üti fel templom-sátorát:
Nyisd föl az Igazság titkos szemét
Idd a láthatatlan fény mélyeit.

A világ fala ledül
Erőtlenül,
Az ég egyetlen zúgó áradat:
Lélek, az öröklétbe merülj,
Mélytavú forrás oltsa szomjadat.
Nem látjuk, de sugár fut át,
És meghalljuk a fény dalát.

Eredj piros nap, elkéstél, bújj ágyba újra,
Az Olivet hegye mögött lehullva,
Ahogy a szálló hold se szabadul,
Borókaágak ejtették rabul,
Kalitkában úgy őrzi a tudat:
Fogoly Isten galambja még.
Bujj hát ágyadba vissza, nap.

De most a lándzsás reggel szórja
Minden aranyát templom- s víztoronyra.
Hajlékunk békés, mély ablakaihoz visszatért,
Kilépünk eszméletünk ajtaján,
És lelkünk kegyelemtől átitatva, Gedeon
gyapjaként.

VIDOR MIKLÓS

A sötét találkozás

Ó kórus-hangokkal átszótt csodás éj,
Ó legmélyebb dicséret éje,
Dicsőséggel teli sötétség
Mily vakmerő s titkos Látogató
Jött feltörni sírjainkat?
Gyöngéden pattintja föl a halál zárait
A megígért találkozáson!

Ó csönd, egyetlen fegyver hangja nélkül,
És bátorságtól ittas,
Szótlan csodája oldja meg csomóit rabtartó
 husunknak:
Ékes szavakkal testvérítsd a vágyunk!

Ó önfeledt, intő sötétség
(Lefegyverzi az ellent,
Kioltja az ész riadó jelét)
Léptünk most is miért tétováz
Küszöbén a kimondhatatlan kincsnek,
A megdöbbenő nyugovásnak
Míg az Ő nemvárt rejtvényét betűzzük?

Ó kiáltások teljessége, csönd!
A támadás ideje ez.
Szem-mezőnk az éberségnél nyíltabb.
Ó látomások eleven éjszakája,
Határokat tágító.

Ó csönd, mindent bevégző,
Sejtést s vágyat is a porba sújtó
Amikor Hódítónk lett a Lényeg.
Ó éjfél, győzelemmel teljes,
Csend-csoda, az ujjongásoké,
S a sötét édes örömöktől csordul.

Ó kórus-hangokkal átszótt csodás éj,
Ó legmélyebb dicséret éje,
S a sötét édes örömöktől csordul!
Mily vakmerő titkos Látogató
Jött, hogy a holtak közül feltámasszon?
Gyöngéden pattintja föl az idő zárait, sírjainkat,
A megígért találkozáson.

TÓTH SÁNDOR

A trappista temető – Gethsemáni

Testvérek, a lengő füvek s leányaik
Sose nyomtatják dícséretetek majd:
A fák, nővéreink nyári ruhában,
Híretek őrzik e zöld bölcsőkön,
Alakotok boldogan rejtik az egyszerű kereszték.

Ó, ne féljeteK,
A magánnyal cikázó madarak örökre
Legendáitok fecsegik harangtornyaikon.
Ám ha a nap, ujjongva – haldokló mártír –,
Telje-tüzével az ünnepi dombokat kanonizálja,
Sírjaitok kisgyermek-mosollyal ragyognak,
És bölcs keresztjeitek hisznek az éjnek:
Anyáskodón takarja őket a Szentély oltalmas szárnyaiba.

Nem kell hallanotok a pillanat pletykáit,
Hol egy szál autóval is városok haladnak-tűnnek,
Belézúdítva a malomárokba
A rádióüvöltést, hangjaik
Szelnék a levegőt szecskává az ágközőkön,
Leveleket pánik-életre keltő közöny.

Nézzétek, a hű Mindenség mint kering
Szerelmesen az apátság toronysisakján,
Csillagaival álmos neveldéteket tündököltetn!

* * *

Testi éltetekben Isten kibogozta
A düh s a vágy hurkait, hústok
E vidéki oltároknál elrejtve
Itt, e szent ereszek alatt, hol még a verebeknek is
háza vagynak.

Ám – ó! – mely igen a sarlós fecskékhez
Hasonlatosan játszik szabad lelketek a dicsben!
Röptötök mégis tisztább,
Élesebb, kecsesebb körű,
Mint e toronysisak-súrló ártatlan támadások!
Mely igen nyári egekhez hasonlóan
Örvendez lelketek,
Röptével a száraz földet gúnyolja!

De most zendülnek az éj hármas hárfái
– mely erdőn –,
Dícsérni szent álmotokat.
S patak mentén a békák mind a Béke
Királynőjének umgatják danájuk.
S mi, Tengerészek, Utazók,
Tág szemű kivándorlók, ó, mi,
Imával s verítékkal harmadosztály-kabinunkban,
Nyugton fekszünk, számláljuk a fontolt
harangszót,
Ahogy a mélytengeri mérföldeket jelzi a kikötőig.

Már e rángó földön tudtátok ti, mely névtelen
szeretettel
Ékes éjten a szív békéje,
Hallgatagon s az örökkévalóság jöttét csodálva.
Ó, e földön tudtátok már, mi a titkos
Szomj, mely az értelmet fegyverezi ösztön-
eszközökkel, Isten kihívásaira mint vonultat
Fel seregeket, egy-vággal immár,
Néz vele szembe új s új háborúban,
Hogy végül elhulljon az életek cseréjén.

Tanítsatok, ciszterci Atyák, hogyan viseljük
Csendünk, szerény páncélruhánk.
Kérjétek ránk hét lélek árját,
Lenne életerőnk s borunk:
Mert dolgotoknak , ím, még nincsen vége!
Ám nézzétek: ígéretektől fénylenek a völgyek,
S minden lángoló reggel: jövendölés: hogy Krisztus
Eljövend, feltámasztani és magáénak
Ismerni el, még nyomorult testünk is.

Akkor majd, Gethsemáni, sírjaid átaladják
Angyalaik, lelkünknek, hogy tanulnák
A dics dallamait s viselkedését.
Akkor emelkedik majd a Teremtés újra
Arany tisztán, litániák színéről:
A barmok és a fák is részesülnek e feltámadásból,
S e zöld sírokból születik új világ.

TANDORI DEZSŐ

PROPHET

Próféta

Ismertem egy vándort a szent pusztából,
Vadmézen és kolduskenyéren élt,
Háta görbe volt, mert esővízért
A sziklák szélüregeibe hajolt.

Járt arra, hol
A tavaszi szél macskaként
Futkosott fáink árbocai közt.

Látta újévünk vad viharait
Bírkózni az erdőkkel,
Hol a reggel hóharmata elolvad
S legelőinken csillog.

S hányszor látta napunk sugarait
Az ágak ketrecében
Mozdulva énekelni: fényes, daloló sugár-kórus
Jósolja erdeink Szent Megváltójának jöttét,
Keresztzászlóként leng az égen,
S lefegyverzi a Böjtöt.

Ismertem egy vándort a szent pusztából.

FARKAS OLIVÉR

Óda a jelen századhoz

Mily szívdobbanások szöszöznek gyíkként a
lyukas ciszternában,
Mondják-e néked bölcs honfitársam, hogy már
alig élsz?
Hallottuk kínodat egy kiáltás tengelyén pörögni:
Zsaruk és orvosok lesik késnyi hosszú véred telét.

Megrajzolják elméd órajárását követő tekercsét,
Spirálban fut a bölcelet elől,
Míg nyílként röpít az élet napfogyatkozása
A fájdalom-kúthoz.
És háborúitok külön-külön tépik szét hibátlan
Logikáitok Északi Sarkát,
S vágyaitok visszahátrálnak a végső megadásig:
Hideg értelmed kettéhasad
S jégtáblaként pusztul el.

Ó mint rovod térképre ravaszdi tolvaj étvágyad
töretlen ívét,
De nem érted miféle érték
Válik méreggé vékörödben.
Hogyan verted érzékeidet nyűggé,
Folyton tekerve memóriádban
Érzékiség s halál csavarjait.
Nem láttunk talán talpig fegyverben,
S vaktában lövő félelmed az eget mint véti el?

Mikor téped ki
Kapzsiságod fehér idegét te: kannibál
Igazságból hitből mikor kortyolsz levegőt,
Ki Káin fia vagy?

De ha megszeretted a vagyont vagy csalást
Tanuld meg bátorságod aranyára
A KegyelmeK Urának arcmását kiverni,
Éhséged legyen alázat s megbocsátás,
Hagyd a centrifugális vágycsapatát:
Aztán békés körökben a lét mélyére szállj,
Bújj el a lángoló dél démonaitól
Oda, hol cseppenként kopog a tiszta szikla forrás
és gyűrűzőn hal el.

TÓTH SÁNDOR

A felolvasó

Uram, ha az óra üt,
Az időt jelzi hideg ónja
S kámzsában ülök e pulpitusnál

Várva a szerzetesek jöttét,
Piros sajtok és csészék sorban
Tejjel mosolygó asztalokon.

Fény tölti meg lámpabúrám
(Fényt gyűjtöttem az olvasáshoz
Egy kis, csilingelő láncsal)

A kolostorból a szerzetesek lejönnek
Vízként omló ruhában.
Nem látom őket, de hullámuk hallom.

Tél van s készülődik kezem
Szentek történetét lapozni:
Fákhoz fagyott holdad az ablakon,
Nyelvem Írásod zengi majd.

Most a lépcsőn mind megáll
(Én itt e pulpitusnál
S Te ott fön a keresztfán)
S vízgyöngy gyúlik ujjuk hegyére,
Apróbb kis zsoltáromnál.

Szent Jason

Ezen az éjszakán az álnok Jason
Kannibál álmából rettegvé észre tér,
És áztatja szemhéját könnyével,
Mely forró, mint vérvörös acél;

Mert sikolya a halott szeretőnek
Felszaggatta hegedő sebét,
És Jason úgy táncolt a bőgő szélben,
Akár egy rongyos madárijesztő.

„Mit akarsz, hisz sebed ablakára
Júdás-pénzt tükröz
A tőr csillanása?”

„– A vértanúk szemét, mit a tettetett halálban
Mint a kagyló, oly szorosra zárnak.”

„Mit jelentenek ajtód előtt a napfény könnyei,
Mint gyermeké, ki magára maradt?”

„– Ezt jelentik: a vaskezű vihar
Örvénylőn, az ázott erdőt szántva,
Irtóztató, borzalmas bömböléssel
Dörömbölt lakomám kőajtaján:

Az álnok Szent Jason elsőáldozása ünnepén.”

Költemény

Lefosztott ágak közül lesünk a napra, hőszünkre
(Zengj, szél, dallamtalan, a karcsú fákon!)

Fehérbb napra, márvány-templomokra gondolunk,
Dombokra, lányainkra,
Még szebb egekre,
Poszeidon tajtékzó tenger-paripáira,
Kik komolyak, tiszták, bölcsesebbek az üveges
reggeleknél.

Színes sziklák között a tengert, boldog úszását figyelve
(Szelek, tisztábban zengjete a görög fellegvárakon!),

Vízbefúlók kiáltása, páncéljuk ragyogása kísért,
Míg a dombok, akropoliszaink,
A szigorú és mozdíthatatlan fák
(Márványabbak a vonuló győztesnél,
Aki dacunk folyosóin telet),
Felhőkbe bújnak, parancs ellenére.

Kifosztott templomok között a fényre, Megváltónkra
várva
(Játssz, szél, az oszlopok túl néma kórusában!)

Fehérből csarnokokra és bölcsőbb városra vágyunk,
Míg a zöld dombok, vágóhídjaink,
Égő olajfa-ligetek
Az országot vakabbá tették a füstölgő templomoknál,
Hangosabbá, karcosabbá felhabzó tengereknél.

Lefosztott ágak között a napra, hősínekre várva
Zengj, szél, dallamtalan, a karcú fákon!

TARBAY EDE

FOR MY BROTHER

Öcsémnek

John Paul Merton örm. R.C.A.F. (Kir. Kanadai Légierő)

Jelentés szerint hősi halált halt, 1943.

Öcsém, ha nem alszom, szemem
Virággá válik sírodon;
S böjtöm, ha enni nem bírok,
Fűzfaként él ott, hol haláloed ért.
Ha tikkasztó hőségben vízre nem lelek,
Szomjam válik forrásoddá, szegény utas.

Melyik kietlen ország földje rejti
Árva, eltűnt holttestedet?
S boldogtalan lelked a végzet
Milyen táján vesztette útját?

Jöjj, tán munkámban enyhülést találsz,
Hajtsd le fájdalmamra fejed,
Vagy fogadd vérem, életem,
S végy rajt ágyat, mely melegebb –
Lélegzetem s halálom árán
Végy magadnak jobb nyughelyet.

Ha minden harcos elesett
És porba hulltak zászlaik,
Kettőnk keresztje hirdeti,
Hogy Krisztus értünk halt meg itt.

Mert áprilisod romja közt megölvé Ő hever,
És Krisztus zokog rom-tavaszon:
S kinek könnye adózva öntözi
Gyöngé és elárvult kezéd,
Vedd vissza érte szülőföldedet:
S kinek hullanak néma könnyei
Idegen sírod fölött mint harangszó,
Halld meg és jöjj: mind hazahí.

VIDOR MIKLÓS

Iphigeneia – politika

A lépcsősor üvegkopár terembe tart
Hol szobrokat formáz a képzelet.
Üres székek tanácskozókra várnak,
Egyezményre az asztalok.
S múzeum má változott a világ.

(Eltűnt a lány,
Megszökött a tört oltártól a parton
A szörnnyű áldozat elől, mikor a szél passzát
viharba váltott.)

A paloták kibámulnak függönyzetlen zavarukból,
Fakó napfényben sírnak az ablakok.
A nőket jobban ijesztik fönt a kihalt szobák,
Mint a fegyver-szürke utak
Vagy a kardfényű komor sétány odalenn.

Sóvá dermed a gondolat a letakart székek közt
Hol tollnál s ígéretnél nem komiszabb késekkel
Gyilkolták le könnyörtelenül a vezér leányát.

Az igazságnál megadóbban hajtotta fejét le,
Alig vettük észre, hogy meghal,
De amint megölték, mily varázslat!
– élve szökött el
Az üveg világból, Diana Taurisába.

Ujjongó szél kapott a rest hajók kötélzetébe
S hósként a téli tenger kardjainak hajtotta őket –
Amíg az ész a tört pilléreken sóvá meredt.

Nővérünket, az igazságot így gyilkolták meg a papok,
A lépcső visszavisz a szobába, hova félünk belépni;
Agyunk kopárabb a tükörteremnél:

S a világ múzeummá változott.

VIDOR MIKLÓS

Federico Garcia Lorca spanyol költő emlékére

Ahol a kőhíd fehér ívei toporzékolva rúgtatnak elő,
Büszkén, akár csikók a sekély folyó harsogása közt,
Gitárok éles hangja
Neved örökre őrzi.

Csak a kegyetlen húrok kardszava
Hasíthat élők emlékezetébe,
Kik megvakított romházakban ülnek
Ledőlt fal oltalmában.

Egy nő kezdte a dalt:
Ó, muzsika, olajbogyó-színű!
Szeme homályos dómoknál sötétebb,
És gyászruhába öltözött szavak
A hangok árnyas kapujában,
S a jelentésük: hétpengéjű kard!

A templomcsúcs és fönt a Giraldas*
Az út keresztjén megfeszítve,
S várják: a dal szekfű-pirosra váljon
Spanyolország fehér porban virágzó sebhelyén.

* szélkakas (spanyol)

(Milyen keresztje-sincs kálvárián kallódnak csontjaid,
Garcia Lorca?
Melyik Sierra sziklás völgyében bújt meg gyilkosod?)

A világ négy sarkán csöndes a szél,
A vad gitár vívását megcsodálja.
A hang acéllá vált a puszta légben,
Hangosabb, jajongóbb a rombadőlt toronynál.

(Milyen keresztje-sincs kálvárián kallódnak csontjaid,
Garcia Lorca?
Melyik Sierra sziklás völgyében bújt meg gyilkosod?)

TARBAY EDE

Sirató a büszke világért

Hol az a káprázatos tolvaj,
Aki elorozta a dühös naptól aratásunk,
S ragyogó tekintetével kifosztotta a földet?

Ha holtan fekszik, kiveti a rétet,
S bosszújától hullámot hány a szél:
Szántón az árpa, zab, s a rozs.

Miféle milliomos
Herdálta el a csillogó tavaszt?
És kinek a hazug szava játszik a nyári égen
Mint krajcáros gitárdal?
Ki prédálhatta el az ősz aranyát,
Hogy csupaszon végezze, mint a fák?

Fekszik, a szíve nyitott kincseskamra,
Füvekkel telve, benne dús virágok.

Hol az az örült szerencsevadász,
Ki vére csöppjeit hullatta el,
Fillérre váltott élet-vagyonát?
Hová szökött?

Méhek jöttek, szikrázón, ékszerek
Azon a virágzó, sötét napon:
Halott tudón golyóütött sebek.

Ki megvetsz minden szerencsevadászt,
Emlékezz, a méhek mint látogatnak el
Egy-egy béketűrő halotthoz,
S véréből mézet kölcsönöznek.

Te, Ki elítélsz minden szerencsevadászt,
Emlékezz rá a büszke világ temetésén.

TARBAY EDE

EVENING

Est

Most az áttűnő est közepén
Dombokhoz szól a hold szűz szava.
Egyszerű hangokat susog a búzaföld,
Himnuszt az égnek.

És mint a hazatérő csillagok az úton
Lent gyermekek hada
Zsivajuk a légben mérföldnyit játszik,
És árva hallásunkra hull,
Miként a víz.

Mondják, az ég üveglemez,
A hold mosolygó fény-menyasszony.
És kedveltek a lugasok, almafák,
Ártatlan hugaik virágba öltözöttek
Viselik még homályos naplementén
Fehér ruhájukat a reggeli elsőáldozásról.

S ahol az ég-perem utolsó villan
Az új bolygónak ők adnak nevet
Gyöngéd virágos szókkal
Törékenyek, mint a liliom szárai.

S ahol az ég-perem utolsó villan,
Nyír-fodor tükörén egy éber,
Magányos madárka
Ontja énekét.

TÓTH SÁNDOR

Krisztus szenvedésének argumentuma

*„Kicsoda pedig az közületek, aki aggodalmaskodással
magnöveli termetét egy arasszal?” (Máté 6.27.)*

I.

Az anyaméh megvadult rabja
Lázong az élet szájában, amíg
El nem lesi a bölcs anyai hústól
A vér s a harc titkos törvényeit.

Dühöng a démon, jajgat sírva
Az emlőn, könnyet ont, kiált,
Gondolkodók kétségét szívta
És a keleti mágiát.

Erek vörös sikátorában
Tombol ragadozón a vágy,
Hogy táplálva e semmi-létből
Növessze királlyá magát.

Irigység álcázza az észet,
A szeretet csak kéjt fakaszt,
Bűnt aggodalmasság tetéz,
S tesz termetünkhöz egy araszt.

Végül a halál szemétdombján
Szél fú majd csontvázunkon át;
S a bomlott szeretet kövek közt
Nézi üreges koponyánk.

II.

A féreg, mely rám itt lesett,
Őrt állt Jézus sírja felett,
És első gyermeksóhajom
Félt, hogyha föltámad vajon.
Rohantam ifjan, mint a vad,
Mely az éj romjain kutat,
Talán a parti hús öből
Elrejt Kálváriád elől.
De a nap szája lángban állt,
S engem kopár júdásfa várt;
Mert hiú büszkeségemért
Júdás megkapta ott a bért.

III.

Három óras agóniád
Lelkembe hullt, így lett virág.
Isten-vérré sarjadt a mag,
S Mária könnyekre fakad.
Mikor Pilátus veretett,
Megértettelek, Szeretet,
Művem, mely homlokodba vág:
Tövisből fonva koronád.
Engem növelt a gondolat,
S az is keresztfád súlya csak.

Kővé meredtek vágyaim,
Míg Téged földre ránt a kín.
Rajongásomból nőtt szögek
Döfték át lábad és kezed.
S akaratomnak mézize
Szivacsukon ecet s epe.

IV.

Kárpitot hasító jajod,
Mely földtől poklokig hatott,
S ekhózta a csillagvilág,
Most bombázóraj küldi ránk.
Hallottuk mind, hogy a megölt
Halhatatlan Isten süvölt,
Láttuk a dárdát, mint mered
Reád, Keresztrefeszített:
A visszhang bár fülünkbe zúg,
Süketnémák a vén tanúk,
Nyöszörgésük elnyomja, és
A hang a zűrzavarba vész,
Szemük a fény-lándzsákra vak,
Jelért, jelért kiáltanak!

VIDOR MIKLÓS

SENECA

Seneca

Ha nem ég fáklya
S a szoba sötét
A szótlan asszony
Ismerve Senecát
Figyeli az éjt
A házat bekerítő
Fecsegéseket
Míg a bölcs
Jár fel-alá
Önnön templomában
Mester és cenzor
Ki saját tanait
Vizsgálja
Filozófusi elmével
Egyengetve útjait
E titkos Rómának
Míg az asszony
Mint néma tenger
Semmit sem értve
Sötétben várja
Az Éji Madár
Vajon mit kiált.

FARKAS OLIVÉR

Kétféle imádság

A zord októberben, ha ernyedt
Dombok nyitott szemmel hevernek,
Mint földjükön az oroszlánok,

Imánk, akár az ezreké messzi stadionokban,
Mikor tűzoszlop épült ujjongásból,
Mígnem a csodás erdők talpra szöktek,
S vörösfejú rivalgásuk évig csapott:

Így lobban lángra most szívünk,
És ég el ima-máglyán túlzott dicsőséggel.

De ha a fák elhagyták élet-ritmusuk,
S lombjuk vándor-kedvét a szél nyitott
markára bízta,
Felhős és bús, borongós lesz a völgy,
Bánat támad a puszta rácsok ellen,
Mihelyt a szándék legyilkolva fekszik
A dúlt-kapúju üres ketrecekben.

Ám ha december-reggelünk ragyog.
Bár szavaink a hang kútjába fagytak,
S a falvak nyomós kútjai is némák,
Nézd, a táj mint fehér cisztercita
A tél bő kámzsáját öltötte fel,
Így rejt a sűrű, békés hófúvásba
Széttört palánkot és földúlt mezőt.

Erdőnk sabbathot tart, néma a dombok hátán.
Téli bunda óvja a farmokat
Mint melengető bárány.
Volt-e bűnbánó békénél nagyobb,
Mely júniusi csöndként felragyog?

November csődünk tárta föl, de most
Porba alázza Karácsonyunk, kegyelmét hozta el.
Az élő mag a föld mélyén pihen,
S az új nyárig telel;
Barázdák kincsét, királyi titkát nem látja
senki sem.

TARBAY EDE

Keresztségem évfordulójára

Vannak vizek: kékek, mint a fém,
Vagy sósak, mint a bánat.
Mások csillognak vert rézként, a fényben,
Vagy mint árnyak, kuszán lebegnek,
S elhalnak, mint a könnyű szél,
Mely odafuvint, meglepi hegyek fokát
S a márvány öblöt.

Némelyek: teli part menti bíbor korállal,
Köztük fény-flották, fövényen feneklők.
Mások: csupa jacht, zajos motorcsónak,
Vagy szomorúbbak, mint keserű füstje
A vontató-, halász-, teherhajóknak, szénszállítóknak,
Vagy szürkék, mint egy ütközet.

Ó! Pireneusok, pici-gyerek-korom,
Ó, idők, mióta a vén St. Martin kiszemelt kolostor-létre,
Canigous magasára,

Azóta hány mélység, gonosz tenger kötött
Barátságot velem, megannyi fehérsipkás villanás,
Szél-nap nevetésénél harsányabb
És barna szemöldünk hajó pereme
Mint szorult így, dörgő mennyek alá
Majd vissza a földre.

Gondolod: ha a zöld Atlanti-óceán egyszer
Feltörte volna törékeny héjunk,
Kifosztva kabinok részeg-utas gyümölcs-
terhét, gondolod, bűneim
– Kiválogatva, kiállítva örök valónak
A sose látogatott múzeum polcain –,
Gondolod, érzéketlenek
Lettek volna, vagy a valótlanság mezét
Viselhetnék, tengernyi türelem cukorjegecéből?

Aznap, hogy a vizeket teremtetted,
S emelkedő szigetek közti mélyre
Szállítottad, nyüzsgő halrajokkal
Népesítetted, áldást hintettél
A sós vizekre, s ők hozzák halálom.

S ez a kilencedik november – világvégem
és Genezisem óta,
Számban hogy maró sóval,
Fejemen pap-öntötte kereszt-koronával,
Régi társam, a halál kivégzésére döbbsen,
S hogy barbár történelmem megöled, míg
A sekély keresztelőkútba fojtasz.

Két szemem, úszva nem várt gyerekkorban,
Ily kegyhez túl-túl gyöngé volt:
Oly közel, egyre sírjuk kő héjához,
Mégis, bár mit se láttak, ráéreztek a frissen jött
Háromágra, mely inaim az Ő titkos létével
töltötte színültig.

A dal: szemlélődés

Ó, föld, csodákkal ékes!
Ó, csermely-köntösödben
Ezüst nyarunk nyilai érnek,
De lepattannak fényesült
Vízpáncélod szelíd tükréről.

Emeld kék fáid a kora-napfénybe!

Ó, szilaj tehetségű föld,
Van-e órád, melyen lelkünk nem dallal szólítod?
A gyenge szélben hajladozó ágak
Ablakot nyitnak egy-egy pillanatra
Arra a bíborszínű tárnamélyre,
Ahol madarak sejtik szellemed.

És földünk mégsem ettől
Az ártatlan kis játékodtól hangos.

Ó, fénylő erdő!
Hangod egy új világé;
S dombjaid mind ama vakító rajzzal égnek,

Mely Krisztus és az angyalok nyoma.
Ők jártak itt, parázs-fakasztó lábbal,
Felvillanón és eltűnőn, és éledőn, halványodón;
– Tündökletes vándoroktól ligetek lelke éled,

Mi láttunk, megragadtunk téged, ó, csoda,
Mefogtunk, félig itt tartva, vörösfenyők, nyírek között:
De fölszálltál fogságodból fél mérföld magasra velünk,
Hadd izleljük meg a beérhetetlen sólyom hallgatását.

Mert nem azért vesz hátára a szél,
Hogy átsuhanjunk föld bőrére nőtt
Alvadtvér-barna csúrtetők fölött,
S felismerjük: sápadt útjaink ostornyom-hegek.
Mert hirtelen a földrajzot feledtük,
Vén természet, zsákmányolt térkép-jeleid,
És nem ismerünk többé utazással sanyargatott földet.

A mérhető: a távolság, a lépés,
Kocsiút és mesgye, amit tapostunk,
Locsogó boltok olcsó harsogása,
De még a dombot koronázó ének
Sem lel többé koldusként minket, fillért lesve.
Elhagytuk a könyörgők stációit,
És a köznapi szentek útjait.

De a hökkent, dróthálózatlan légben
Ha karmába kap a szörnyű Galamb,
Az óriás, a sérthetetlen Lélek,
Menekülünk a földi lét teréből,
A gravitációtól messze szökve,
S úszunk a szélben, túl a gondolat,
A szellem és a vágy ösvényein.

Fehér, ijesztő úrben döng a láb.

A hírnök

Az őr ki áll a tél-peremnek élén
Szél-mormolással az éhét veri el
Harang-toronyban, mit éber gerendákból
vernek.

Érti, mi dúl lenn könnyes küzdelemben,
Ahogy a világ megkötötzetett;
Ő március ébresztő hang-jelére vár,
A harcos Nap jöttére.

Amikor új évszak víz-sereggel strázsáll,
Tömérdek fűszál a sátrából kilép, rendben
Hogy győzhetetlen fivérét köszöntse.
Rom helyén a télnek serény kacagással
Virágok ártatlan háborúja zajlik.

Erdőket járva legyetek tanúk ti,
E szegény gyermekek legjobbjai.

Gábrriel midőn a világ-partra lépett,
Szemetek csupán idegent látott
Csillag-sarus lábút, ki villámként haladt
Reggel volt és félt az Isten Anyja
Hogy megérkezik hozzá egy égi üzenet.

Halál

Hol vannak a kereskedők s az uzsorások
Kiknek láza tengeri kikötők s magtárak
Közt sürgönydrótokon át zümmögött?

A vén kereskedő biztonsága nagyobb a tengerészenél,
Kit világvégi átkelésre küldtek vitorlásán a vízbe veszni?

Hol vannak a napos városokat kifosztó hadvezérek,
Kik fölégették a barmot s a termést?
Vagy a politikus szilárdabb a posztján,
Mint a kilótt szemű sorkatona?

Reszkess csak egy kicsit, ne röstellj eltűnődni
Barátságom dühödt kegyein (szól a halál),
Mert jöttömnél balsejtemed se gyorsabb.

Bukásod szirtjei sem voltak szédítőbbek, mint
az én szakadékom:
A hús meg nem bírkozhat e földi zuhogókkal,
Jeges agyagban nem nyughat a lélek!

A remény percnyi éjjelénél hosszabb
Végenincs éjfél várja a kárhozottat:

Ám egy gyermek „Üdvözlégye” legyőzi hatalmam
S egyetlen szál viaszgyertya bevilágítja éjszakámat.

A föld tavaszának misztériuma

Áprilisban, mikor földünk utólszor halt meg
És titkaival lázadt a nap ellen,
Érintetlen, fehér virágaival
A rejtett ég a látható világot gúnyolta,

Koldusposztján a vén Kötelesség
Vizek-és-napszakok váltását lajstromozta:
Minden a fűz zöld zuhatagja mögött fröcskölt,
Most ő akart rávenni: szedjük egybe
Állapotunk hű számadását,
Ottjártunkkor kiáltva biztatott,
De nekünk pontos napló mégse kellett.

Mily ördögűző
Csitított el, kalmár-tapasztalat,
Hogy cellába zárták oroszlán-fényedet?
Ki mentette ki zsákmányunkat véres karmaidból?
Milyen zúgba tévedtünk,
Milyen képzelt menedék csalt
Oldalt az öröklétbe, sarkos órák között?

Tornyukban voltak mind a harangok,
Halálunkra kongtak negyedenkint,
És tetteinket számontartva
Lélekarhang-ketrecükben, fönn.

De mi az elsietett munkával
A váratlan kereszthez lakatolva
Meghaltunk s útra keltünk tíz-húsz évvel
időnk előtt.

Élet, tedd le kintornás kalapod,
Ne sarcolj, árny, dobhártyánk beszakad,
Szemünk sötét, de nem alszunk mi még:
Összetett kézzel dolgozunk: *in requie*.

Ó, szép halál, hol élet s rettegés,
Szeretet és veszteség szétszakad,
És mindörökre elválasztatik,
Míg egy évszázad törmelékei
Bomlón, egyenkint mellénk hullanak:
Már nem riasztók, béke-hírnökök.

Mert történelmünk düledékein
Mind szilárdabban épül föl a menny.

TARBAY EDE

Duns Scotus

Mint a villám amely világ-elevenbe vág
Scotus is az erek legmélyét kereste
Ám a teológiának micsodás helyén
Sína mily tűzében tisztította
Isten ezt az aranyát?

Ki állította dicső hadba mind az érveket
S erős égi fényeket adott nekik fegyverül?
Nézd a penge-ragyogást, lándzsa-villanást,
lobogó menetet
Ahogy a szeretet halad fény-csoportban
S századokra mozdítja csatarendben érveit,

Amíg az égbolt túlsó ámulattal
Nem látja kristály-lelkünkben kék
megtestesülését
S nem bont ki ezer zászlót fejünk felett –
Ez a Miasszonyunk hadának zenéje!

Mert Scotus az ő választott tudósa,
Pontossága a legbátrabb lovag-erény.
Gondolatai békesség-egek
Mint hajnalcsillag ragyognak
Lakójuk a húsvéti Krisztus.

De mi gyanakvó nemzedék vagyunk,
Imádság-megvető érzelgősködők,
Bölcsességére méltatlanok.
Törvényeket keresünk Arábia porában
Hegyek alatt vadakként görnyedünk
És szabadságát nem értjük
Boldogságához nem ér el szívünk
Ő fittyet hány a szenvedélynek,
Döntésekben meg nem alkuszik
Cselekedvén is mozdulatlan:
Szeretete örök hazatérés öröm-ezüstösen,
Csöndben suhanó táncfényében az örök
nyílvesszőnek.

Asszony, égi arcod
Scotus érveit dalolja:
Nincs sora, hogy ne zengné dicsőséged
iskolák sorában,
Szólít sötét szókkal mégis szenvedélytelen:
Tegyünk hűség-esküvést neked.

Tudományát a nyelv csak sejteti
Ó, de gondolata átlép a szavakon
Ragyogva mint a győzedelmes Krisztus
Ki túllépte ellenségeit:
Halkuló viharban, utolsó mennydörgéséből
Sionnak
Scotus előlép, aranyfűrtjeit megrázza
És Afrika napjaként énekel.

TÓTH SÁNDOR

Tavasza a klastromkertben

Tavasszal,
Mikor karámjaikban vonatként fújtatva
Köröznek óriás bikák;

Mikor fehérlő gyümölcsfák álmodnak délben is,
S közöttük a fény lakik,
És méhek döngenek,

Kékszemű csermelyek
Többé nem zárják jókedvük agyagos jég közé,
De sietve mutatják a Napnak tiszta arcukat.

Mikor a *Kos*
Arany kiáltással szeli át az ekliptikát, s megáll,
Megénekeljük a magot, mely a titokrejtő földben
meghalva győz.
Bár lehajtott, józan fejjel böjtölünk, s tekintetünk
a földhöz szögez,
Mikor villogó ekével fényesítjük a sötét rögöt,
Lelkünk, mely buzgóbb, szívünk, mely mohóbb,
Mint valamennyi méh-arany-borostyán,
mikor a nárciszokkal küszködik:
Theológiád virágain dalol.

Mert a táj tavasza a Te erődtől duzzad,
Zenéje, Teremtőnk, szimfóniád,
Szívünk békéje válaszol rá:
Tiéd, Uram, az egész világ.

Mert a tavaszt szomjazzák mindenek,
A miénk már megváltás, áldás, százszoros.
Himnuszunk kórussá nemesíti a sötét, értetlen
hangzavart.

Mert a tavaszt szomjazzák mindenek,
A miénk dicsőség, Szentség, mit Kereszted,
s kegyelmed adott:
Miként Krisztus jelen van minden aranyló
pillanatban,
És általa lettünk szabadok.

HEVÉR ZOLTÁN

ST JOHN'S NIGHT

Szent János éjszakája

Ott, hol Languedoc kékellő dombjai most
szőlőskertekből
Úsznak kagyló-barna hátságokig,
Ezer falu tüzekkel jelzi éjszakád.

A hit éberségével virrasztó lángok
Ártatlan s vad szemük nyitják egymásra
a dombokon
Mikor Szentiván éje leszáll,
Időtlen keresztutaknál világlanak
Pogány és megtért tüzeikkel.

És a szép nyár aratásos kévéi
Ébrednek a mezőkön
Ahol tüzeid, Szent János
Kétezer éve ifjak maradtak;
S fennhangon kiáltanak, mint tanúságtételed
a pusztában
Szürke olajligetekben,
Szőlők keresztútjain
Hol a manicheus-sarlóktól
A búzakévék véres könnye folyt.

Itt, szívünk mélyén, más nemzet szívében
Születik meg szentivánéjed.
Más tüzek éjszakája ez,

Hol minden gondolat, a zajos világ törmeléke
Mint levél vagy füst szellők taván kiúszik
a szemhatárból.

Ó hallgasd a sötétet, hallgasd a mély sötétet,
Hallgasd a sötétség e tengerét, melynek partján
élünk és meghalunk.

Lehetsz-e most miénk, béke, szunnyadhatunk
e szándékos ölen, békesség áldott Istene?

Megnyughatunk-e most Igédben?

Próféta s remete, nagy Keresztelő János,
Ki vadonod küszöbére hoztál minket
Megnyerted nekünk
A világtól szabadulás első, zsenge ízét:
Mikor válik kenyerünk, amit eddig alig ízleltünk?
S magányod szent lépes méze mikor lesz miénk?

Mit két kezében tartasz, ím több, mint a szentségvétel:
Fő erényeknél, lélek-javaknál, hét ajándéknál teljesebb.
Várjuk, járj majd közben érettünk
Vagy malaszt nélkül haljunk meg a lehetetlen partjain?

Csihold, csihold e vadonban
Varázs-tüzek ösvényeit
Tisztíts, vezess Illés erejével az új éjen át
S leld meg nekünk a szeretet s imádság orkait
Mit a Bölcsesség megkíván, ó Vőlegény Barátja!

És vezess a titkos sátrakhoz,
A képzeleten túli szentségházakhoz,
Melyek vágyunk dombjain égne!

TÓTH SÁNDOR

Este: fagypont

A magános világ most mint a márványeres fal,
Rajt fagyott tiszta hócsíkok.
Nincsen madárdal, se vadnyúlnyom,
A hervadt fű közt borz sem áskál:
A kopár mezők csendesek, mint
az örökkévalóság.

A csorda az istállóban tevel.
Jönnek a testvérek, csuklyát visel mind,
Párázik lehelletük,
Cipelik sorban fénylő vödrüket.

Micsoda nap! ha vágja a lapát,
a kőkemény föld rá szikrát okád:
kiált a rög vascsizmáink alatt.

A szerzetesek mind bejönnek, égtiszta szemük,
Karjukon fejsze,
Még hangzik *Ave Mariá*-juk,
Vérző ujjaik között rózsafüzér.

Künn lerázzuk a forgácsot ruhánkról
S megyünk felhőmély kámzsáinkba rejtve,
Vállunk a templomárnyban összehúзва
s megostorozva,
Várjuk vecsernyédet, Istenanya!

S nem látjuk már a sötét oszlopok, a fagyos
ablakok sorát
Nem halljuk a kolostori morajt vagy az idő
harangszavát fejünk fölött
Mert elnyelt adorációnk nyara,
S mind mélyebbre merít örömünk titka,
Mely íme tűztengerben úszik.

És sosem látjuk meg, hogy a réz naplemente
Elidőz még, mint visszhang a dermedt dombtetőn,
S az Angelus előtt nagyhirtelen kihúny.

Mert megleltük fenséges Krisztusunkat
Fagyos napokban itt Nagyböjt előtt –
Már aratásunk kéréit kötözzük
Ujjongón hajtva lassú liturgiánk
Már Hamvazó Szerdánk előestéjén,
Belépve fényes egünkbe a Mennybemenetel
kapuin át!

VIDOR MIKLÓS

Rievaulx: St Ailred

Egykor, hogy felhőfehérség dícsért, Yorkshire,
Nap előtt szállván, keleti szél előtt,
Mi zöldült vízeidnek mentén,
Bíbor mocsár völgyén mi virult itt.

Hogy erős napfény áldott, mint Krisztus
Tél-ködöt irtva, rönköket úsztatva,
Vaktán, millió kincsét a Rye vizének,
Békéd zengők, mind, kik voltak a szentek,
Örök kő-öleken kik ágyazták csend-völgyed?

A távlata-nincs szél Messiásként járta a tájat,
Hintette rőt hanga illatát, leheletként,
Viruló rekettye, zöld seprőzanót:
Ékeskedtek, mert a te tavaszod volt ez.
Újra-fölfedezett az ég téged, és szeretve nézett,
Dalokra tanított, már menyegződre gondolt.
Ilyképp Rievaulx fehér székesegyházát
A vadonba emelte, mint Judith, frissen-erősen.

Éjten, ó, éjten York lámpafényei feltűnnek-tűnnek,
Savós-remegő szemek, kutatják a várost,
Azt lelnék, Holofernész hol van,
St Ailred, ismerted a holt asszír,
Kit az új Mária-templom ölt meg?

Holtan hever udvar-fortély s szív büszkesége,
Levágott fejek, skót földön, palotáidén egykor.
Menj, hol a gyengéd ágak hajlanak-ingnak,
Mert a pacsirta s dalos rigó április-himnuszt zeng,
Fütkészd, hogy ragyog ott pagony,
Sok-sok új tető-gerenda, sütés füstje kéményekből illattal száll,
Csűröket láss, udvarok rendjét nézzed,
S halld, megannyi munka rendjén, szép zenéd.

A napfény mely játszik az ámulatos-szent
Templomtornyon, szürke kövekből aranyat olvaszt –
Esti izzás árad felhőkből a tiszta ablakokra,
Kórusok hullnak ős-áradatokkal,
Sötétült formák mennydörögnek *Glóriák* fehér habtaréján:
Innen, hogy a törzseket látva látjuk,
Jeruzsálemük fele tartanak,
Harmóniáin tűzes gregorián-halálnak.

Innen, hogy a törzseket kelni látjuk,
Lelvén Krisztusnak, Őt s az Ő izzó Sionját,
Hol a nagy zsoltárok a kőboltívek virágot ontanak.

Ó, ki megmondhatója a dicsnek, kegynek-díjnak, erőnek,
öröknek,
Mit egykor a Szürke Barátok áldozva megadtak,
Hogy lassú, lehulló énekszóval meghajlongva
Érintgessék a földet:
Mi volt nevetek, ti, száz-s-ezernyi keresztes-csuklyás szentek?
Égve az Úr előtt, szegények szeretet-oltárán,
Kik szétzúztátok Ő Fenséges láttán
Mind rontó seregét a világnak, vér-tűz birodalmak rendjét,
A palotákat, kincses-tárral, trón teremmel,
S koronák talmi glóriáját.

Megbánás

Mikor a zord horgász-november vár a nádban s nincs
kapása,

Mint hirtelen szél gyülekezik a kákás
Folyó temérdek vadkacsája.
Mi ballagunk a megsebzett fák ketreocrácsa közt,
Nincs se botunk, se puszkánk.

A viharos hetek részeg vadászként hazatértek
A szürke világ kapuit december előtt sarkig tárva.
Rossz börtönükben hallgatnak az ágak.
Makk hever a földön, szerteszórva,
Mint elmulasztott megbánásaink:
Érzéketlen állunk, akár a tölgyek,
És némán mint a szilfák.

Komor fegyőröké az arcunk, nem keressük:
Ki törte föl a múlt lakatját, lopta el nyarunkat.
(Nem gondolunk vasfűrészekre, tolvajkulcs-csomókra!)

Közömbösek vagyunk az évszakokra,
Süketen állunk mint a dombok.
Meg se halljuk a szökevény év utolsó napjait,
Míg fejét behúzza fűszálként hajlongó ágak közt eltűnik.

Calypso szigete

Nézd, alig moccan most a delelő szél,
Megtölti kacér oleanderekkel az erdő szemét,
Míg a meredek nap leszórja
A mély kikötőre ötcenteseit.

Búvárok hars kiáltásai szállnak a magasban
Az épp befutó szkúner árbocai között:
És a fehér hajó
Sziromként ring a bíbor tengeren
S csendülő horgonyát a nyugodt mélybe veti
Megtörve a fodros víz fényeit.

Ekkor Calypso Királynő
Felébred nádtanyáján életnyi álmából,
Tüstént meglátja gyékényén
A leopárdként suhanó árnyakat;
Most hallja először a lángtollú madarak
Litánia-rikoltását a vad fán;

És lassan illeti rőtörös sebéit
A mézízű gránátalma-gyümölcsnek,

S szemét, mint kincsesláda fedelét kinyitja.

Ima-elmélet

Sem az utcákon, a fehér utcákon,
Sem zsúfolt oszlopcsarnokokban
Szavainkkal meg nem ragadhatunk,
Nem zárhatunk kameránk lencséjébe,
Téged, ki az elmés Arisztotelész elől elillant,
Bizonyosságod megvakít minket,
E túl éles mindenütt-való jelenlét.

Sem a ligetekben, csinos bálványok-lakta
Virágzó zöld ligetekben
Nem leljük lakodhoz az ösvényt,
Felhők s tűz rejti: –
Mi csak tulajdon líránk
Visszhangját követjük.

Vénák s artériák
Vére beléfagy a bölcsbe,
Kék mérgétől önnön eszének.
S a rajongót
Saját hazugsága ejti hurokba,
Nyúlként fuldokol:
Míg hirtelen öli meg a dalolókat

Pengéje éneküknek –
Torkukban a szavak borotváit
Metszik el finom hangszálaikat.

Mert amit kimondunk, visszájára fordul, elárul,
Húsunk- s csontunkra róva bűneink
Gyémántkemény fényben.
S gondolataink ellenségünknek eladtak
Nyers velőre írvák a vétkek
Üvegéles fényben.
És vágyaink
Föltárva arcuk egyenkint:
Ők a mi gyilkosaink!
Hogy törtetek ki börtönötökből,
sötét orgyilkosok?
Hogy leltetek ránk, cégéresek?

A logika rontott meg minket,
Elméletek ostobasága,
A gazdaság belénk vert kardjai,
Hogy vérünk cseppig elfolyt:
Imádságunk miképp vált most halállá!
Ismeretlen Üdvözítőnkre várva
Ébren fekszünk őrzött sírunkban...

De a béke fegyveres óceánja,
Minden erejével, íme, bennünk terem.
Honnét érkezted belénk, béke?
És a nyugalom fegyveres óceánja,
Minden erejével, íme, bennünk megáll:
Honnán, lényünk mily rejtett forrásából
Érkezve ömlöttél belénk, te nyugalom?

De gondolatunk mind néma, s e hajótörésben
Megértjük majd az ima elméletét:
„Hányan gyűlölik a biztos halált,
Önnön cellájukat, tengerük mélységét!”

„Hányan gyűlölik Kereszted, a Kulcsot, az egyetlent,
Mi győzhetetlen zárt nyit, ama végső kaput,
Mely meglep minket, Béke, a Te jöttöddel
S bebocsát a mondhatatlan mélybe, hol Te lakozol.”

FARKAS OLIVÉR

Trópusok

Delente az ég ágyúként tüzel.

A Büntető Szigeten a fegyőrök
Őrült gyilkosok, egyek a káromló botozásban,
Letartóztatják a néglábú szelet.

De a láncravert, számozott rabok
Nem hagyják abba a munkát:
Ketrecec raknak a pusztító napnak.

Pontban hat órákor
A nap fölrobban, mint a bomba,
S éjszaka lesz.

Az őrség menten
A dzsungelba bújik, hajót ácsol
És megszökik.

De az állami foglyok
Nem hagyják abba a munkát:
Összegyűjtik az éj aszfalt-romjait.

Clairvaux-i börtön

Mindez egész évre szóló stratégia.

A bürokraták az Ész Templomában
Lemosván kezükről a vért,
Kimondták, hogy megmérgezik az ellenség kútjait.

Jól ismerik a veszélyt.
Valamilyen dögöt kell belédobniuk
Az élő vizekbe, melyek hajdan Clairvaux-ban
fakadtak,
S tavaszi pompában megölni
A túlságosan tiszta képet.

Vagy egy tucatnyi gyilkos
És másik száz hasonló vonult az ős kolostor ellen,
Hogy megszállja és bemocskolja a gázság jeleivel.
S mindezt az Alkotmány másnapján:
És a rombadőlt templom árnyékában
Mind a holt lelkek megmozdultak a sírban
Átkozva a derüs langyos napot.

Az ég furcsa közönnyel
E gonosz torzkép láttán el se borzad:
Kuporogjon csak vas remeteségben
Minden új szfinx,
Mintha tünődne, hogy vethetne e poklos
noviciátusnak véget.

És nem hull tűz.
Kénkő sem lepi be a keserű csöndet
S a mérgezett szentélyt sem változtatja hamurakássá.

Isten bizonyágként őriz meg, Clairvaux;
Elrémitő gondviseléssel óv meg,
Mert oly hű tükörképe vagy
A Hozzá méltatlan világnak.
Túl igaz kép vagy, hogysem összetörjön.

Hűséges tükröd
Túrón viseli századunk mocskát és vérnyomát,
Az új szabadság arcát szenvedni,
Egy új testvériséget hirdet mindenknek,
Az egyenlőséget magához öleli
És zárnál szilárdabban őrizi.

Hogy kik sosem feledték
Szent Bernát s az első ciszterciták korát
Benned olvashassák, mit a terror üzen,
S menekülve őrizzék meg szabadságukat, a kegyelem
szolgálatában.

CSANÁD BÉLA

A szabadság megtapasztalása

Midőn meggyőződésed foglyaként
Szereted végtelen Szerelmed képzetét,
Háromszemélyű Isten, milyen értelem
Mérheti föl e szabadságot?

Szentháromságod Törvénye előtt
Féktelen törvénytípró minden csillag:
Mégis köti őket a végtelen szabadság.

Ész föl nem éri rendszered, nincs mása
Ilyen egyszerűség hatókörének.
Vágy, éhség, mely Törvényeddel dacol,
Félelemmé sorvad, börtönben pusztul el:
A sírgödörből feltámadó remény a Kereszt
 árnyékában
Szabadságától megvakul, botorkál!

Természetünk Feléd mutat, lebegve
Körülkeringnek szent szerelmeink, akár a bolygók
A nap-vonzásban, együtt énekelve.

Sötétbe börtönözve nem értjük meg Mindenségedet,
De napi imánk Szent Szerelmedért
Megszabadít a tértől és időtől,
Szétzúzza az öröklétbe vezető utunk gátjait,
És óráink bilincseit leoldja.

Majd mint csírázva sarjadó gyémánt-tűz
Kaffir-hegy kő-szívében,
Úgy nehézkedésünk, újjáteremtett vágyunk
Rejtett gyémántként gyúl ki életünk tárnáiban.

Állunk, erődbe zárva,
Nem futhatunk ki, drága
Szabadságunk Te adtad meg nekünk.

Gyémántfaladba börtönözve
Nem mozdulunk, mert szabadok vagyunk.

TARBAY EDE

Zarándok-ének

Túl sokáig éltünk, komisz gyermekeid,
Tűzkő-szemű kölykeid közt, kik ragyogó utcáid elfoglalták,
Visszaadunk szürke, fájó földednek, mostoha város!
A milliomosoké lehetsz
(Kik néma s falánk limuzinjaikkal oldaladhoz sündörögnek)
A milliomosoké, Egyiptom, hagymaszagú lehelleteddel!

Nem várakozunk többé romos kapuid taxi-zenéje közben
Az idegen éjszakát kérdeve,
Mappa szerint mily messze vagyunk ékköves fényeidtől.
Sötétség a fuvarunk. Elhagyjuk gyászos tájaidat,
Titokzatos futásunk nyilait
A horizont tágas szeleire bízunk.

Elfeledett filmjeid párolják-e még azokat a jégkönnyeket?
Ne kötd a zarándokokat óramű-szívedhez
Befirkált falaid mögött ketyegő jelekkel ne kényszerítsd őket
Oda hol minden komor út a halálba visz!

Nem tarthatsz vissza minket hamis karoddal!

Ne leheld ránk többé cukorédes csókod ragályát,
Taszító rokon! Csellel veszítünk el
A kába homályban; a biztos úton, amit te nem ismersz,
Ellentéted rabul ejtett.

S a rémítő Kereszt
Szögei, melyektől te borzadsz, nekünk: szabadság,
Míg mi a halálból életre vérzünk, vetélytársadra lelve:
S menekvő lábunk
(Mit a szeretet a legendás Merkúrénál
igazibb szárnyakon röpít)
A légben táncol s a tenger színén fut

Magasba emel sötét légkörödből, hogy a fénylő kelettel
szembenézve
Poklot letipró Krisztusunkkal hódítsuk meg a mennyet.

CSANÁD BÉLA

Téli éjjelen a Szeplőtelen Szűzhöz

Úrnóm, az éj leszáll és a sötétség
Elorozza a vért mind a sebhelyes nyugatról.
A csillagok kibújnak s szűz zene csöppjeivel
Dermesztik szívemet; törékeny, mint a jég
És keserű, mint az új év keresztje.

Kért-e a földön békét így bár egyetlen hang is
Tőled, Úrnóm, hisz te megadhatod?
Egy véres és irgalmatlan napon
Látom, hatalmak kelnek az acél horizonton,
Fegyvert fognak s gyilkolni kezdenek.

Volt város a világon, amely tebenned bízott?
Táborozó hadak közt, hol feldörög az ágyú,
Új télidő jön el,
S jégbe pecsételi évünk.
Kiált az utolsó vonat
S riadtan ront ki e farmerek völgyéből,
Hol minden kismadár halott.

Fehér utak, néma mezők,
Az erdőben egy hang se szól,
Bitó formájú fák zord csillagok alatt.
Ó, hol ölik meg újra Krisztust
E holt emberek földjén?

Úrnóm, az éj szívünkbe tép
S összeomlóban a világ.
Szár az torkomban jéggé válnak a szavak,
Imátlan földért imádkozva,

S a víz színén mennek feléd egész télen át,
E háborúra vágyó évben.

FARKAS OLIVÉR

Zsoltár

Midőn a zsoltárok zenéje szíven üt
S az antifonák elkábítanak,
A Lélek énekel: lelkem legmélye árad,

Szívemnek rejtekén a Szeretet hangosabb
az égzengésnél
S a tiszta légen át a mennyekig hatol.

Friss szemmel ébredek.
A Szeretet nevét küldöm el a világba szárnyakon,
Dalok sarjadnak körülöttem, akár a dzsungelerdő.
Minden teremtmény kórusa énekli ezt a dallamot,
Amelyet Lelked énekelt az Édenkertben egykor.
Zebrák, antilopok és paradicsommadarak
Ragyognak fel a mélységek felett,
Megrészegülök a Genézis
Hatodik napjának vadonától.

Nincs hang, mely olyan szép lehetne,
Mint amikor a zene a légbe árad
És a világ beléhal a tökélybe.

Akkor a nap, a hold, a csillagok
Lehullanak az égi magasokból,
Nem járja már többé öröm e szomorú világnak
partjait.

Hiába kóborolnak a lángok, felszállnak a tengerpart
egére,
Mert szélvihar kél s a mennydörgés közel már,
Mikor a hang
Magába szív egy pillanat alatt minden villámot.

Én sem jövök már borral s csillagokkal,
Soha többé rügyező fákkal, Édennel sem jövök már,
Állat se lesz, tenger se lesz,
Csak Isten énekel az éjszaka mezőin önmagában
És mind leomlanak a Paradicsom védő falai.

CSANÁD BÉLA

Szent Malakiás

Novemberben, mikor holtakra emlékezve
A levegő hús szaga mint a földé,
Malakiás, a vén szent visszatér,
Széthúzza fák vékony függönyét, vidékünkre
virrad.

Eső szivárog köpenyéből és szakálla
Poseidonnak valahány tengere
(Pásztorbot az kezében, vagy szigony?),
Gótikus ablaknál sír, s az üres kolostor,
Mint óceán kagylója, könnyezik.

A torony két harangja
Halkan szólítja meg az idegent,
Fönn a tetőcsúcs tócsákra mered.
„Küldtek, hogy megnézzem ünnepemet”
(szól öblösen)
„E máj napnak én vagyok a szentje,
S most nem tudom, szárítkozzam itt
a kereszthajóban,
Vagy térjek a múlt mély csendjébe vissza?”

Harangok szóltak, egymásnak feleltek,
Gerendákról madárkák szállva szálltak.
Báránnyá váltak gondolataink. Tengerekké szívünk.
Egy szerzetes tán kőkorszaki himnuszt

Vélt szánon zengeni,
Vagy küklopsz-nyelvű éneket.
Gregorián cantus firmusa* hangzott,
Szentséges óceán szikár ír föld felett.

Majd a virágok végső maradványát
(Üveg óvta őket, a kert-teremtő példája nyomán)
A mécsesekkel Malakiás oltárára tették,
S mise előtt szobor-szemébe néztek.

Eső suhant a kő-falakon végig,
Naphosszon át vihar-vitorlás hajóhad csatázott,
S öt óra tájt – még lestük a napot –
a néma vendég
Sóhajtott és fölemelkedett, lábáról rögöt rázva,
Szigonyával megverdeste a fákat,
S az erdőnek tartott, pár csöpp maradt nyomában.

Rézlángok hullnak így, tűznyelvek hullanak,
S százával levelek, amerre ment,
Míg viharos sötétbe fordult át az éj
Az ál-pünkösdi égen.

Az esztendőnk-végi Melkizedek,
Ki ős nélkül jött, és nyom nélkül távozik,
Eső zörgeti érdeinket,
Mint falusi börtönök ajtaját.

TARBAY EDE

* egyenletes menetű, egyenlő értékű hangok a gregoriánban

Reszponzórium, 1948

Bölcsé koronázva a holtak
Ha sorsuk torát tartanák,
Csontjukból bor fakadna,
Szemükből rózsaaág?

A józan ész ha fölérné,
Vagy a világ, a konok,
Hogy nem haltak meg a holtak
S az élők társtalanok

S ki sebet kapott, megenyhül,
Bár lángol még a táj.
A betegekkel egy nagy hajó
Úszik. S mind hazatalál.

*Bölcsé koronázva a holtak
Ha sorsuk torát tartanák,
Csontjukból bor fakadna,
Szemükből rózsaaág?*

Két város együtt hajózott
Évezredekken át.
S most szétsodródva járnak
Új háborúk viharát:

Égig bőg, szerteszakítja
A csillagokat: sötét
S fehér táborra, megosztva
Szférák Egyetemét.

Hull, hull, hull
Mind le a fehér,
Rendben havazón
A pokol torka felé.

*Bölcscsé koronázva a holtak
Ha sorsuk torát tartanák,
Csontjuktól bor fakadna,
Szemükből rózsaaág?*

VIDOR MIKLÓS

Columbus Kristóf

Volt egy nagy kapitány, vitorláiban Mária lelke,
Nem fedezte föl ő Harlemet, sem az East Side-et,
Sem a Sing Singet vagy a holtakat a szigeten.
De szíve akár a hegyóriások.
S mikor pénzt adott rá a király,
Hogy fedezzen föl új birodalmat,
S arany hímű ruhát is kapott,

Elszórta pesóit mind s nekivágott
Egy szál bőrben a tengernyi víznek.
Térdéig pezsgett a tajtékos hullám
És összesimult nyomában az ár,
Amint beérte s hagyta a legvakmerőbb karavellát.
Matrózok kiabáltak: „Ott megy Columbus! Ott megy!”
Ám ő vállal magaslik fölébe a horizontnak
S állva hagy bennünket, mint Herkules oszlopaít,
Nyugatnak tart az Azori szigetek felé!
Mily földre talál, miben bízik most, tudván, hogy
kerek a világ.

Erdő erdőt ér, és mérföldre üres mérföld,
Ott a sosem látott part, csupa szikla:
Tavak ébrednek, vagy az álom borzolja őket.
Roppant folyók ballagnak át a
Bölénycsordáktól sötétlő lapályon.
Madárdal tölti be Florida nádasait.

Északon fölmordul a tenger
Az eszméletlen dombok láttán.
Sehol egy árva nyom Maine gyér haván.

Egyszerre a Krisztust hordozó Columbus emelkedik ki
az árból,
A zöld Atlanti vizet válláról lesöpri
S párafüggönyön át látja meg Amerikát.
Gőzhajók nyája bög mindenütt a folyókban,
Bárcák kertjében, templomként, tornyok a sziklán;
Bámész polgárok sokadalma
Gyül utcán, erkélyen, énekük száll föl az égre.
Holt köveken zene ömlik, míg a falak is ekhózzák
Szentek ünnepeit fényben a körmeneten.

Majd a fölfedező indul a kikötőből
Nekivág a folyóknak,
Túlnő a magas palotákon.
Delelő napját, a gigászi Örömhírt köszönti a nép,
És Columbus nyugodtan kínálja oda nékik
Két teli kézzel az arany gyümölcsöket.

Az új föld erdei mind a dombokra húzódnak.
Indiánok jönnek elő a sűrűből dinnyével s kukoricával,
S ő megáldja az árkád huzatában ülő bronzszínű
nemességet:
Szentségekkel ezernyi ferences vág a mezőn át
S városok, városok, városok nőnek ki a földből.

Már a szentek nevére keresztelt őslakosok
Szépszál Atyjuk előtt rajongva dalolnak,
Míg fölemelkedve ő áldást mond meghódított földjére.
Madarak szállnak, akár szakálláról a szó.
Mosolyát hamar elnyelte az ég.
Nyájassága elolvadt, messzetűnt.
Szegénykéek sírva integettek, de ő már nem volt sehol.

Esténkint Amerika vecsernyéin
Tisztátalan tömjén füstöl,
Hogy rá emlékeztessen a tornyokon.
Mihelyt sötétség hull a városokra,
És visszatér a szűzi szél,
E part megint a csendhez pártol,
Öblükbe kúsznak újra az erdők.
Ferencések árnya vész el a vadonban,
Egyetlen füst csavarog a síkságon
S egyetlen indián vadász.

Mi lesz veled holnap, Amerika,
Te oly hamar föllelt és elveszett?
Krisztusod meghalt és Hispániába tért,
Vállán hordozva a drága keresztet,
S ott láncra verve hever történeted.

De ördögök hajóznak kikötőid felé
Hamis galambjaikat röptetve fövényedre.
Kormányrúdjuk fölé hajlik szűk rókaképük,
Bundájukból dollárvágy vigyorog,
S húsevő vitorláik lecsapnak partjaidra.

A kontinens mély csöndje hirtelen
Gitárok dúlt tornádójába vész.
Amerikánk letépi az erdők maszkját,
Minden kalózt torz üdvözlés fogad.
Törj föl tucatnyi várost! Csorgasd az üzlet vérét,
Fogd présbe százhusz millió kiúttalan szegényedet,
Hogy összeszedve, megszámozva,
Lakóhely, osztály s nyomtatott lajstrom szerint
Eladják őket megcsúfolt fölfedezésed doktorainak.

S a városok szeme most jégfesz,es,
Ha hosszú autók ömlenek hazafelé az őszi éjben.
(A harangok, miket Columbus hallott, némák.)
A folyók színe sima mint a szesz.
Mulatók s gyárak fényüket vetik
A Michigan s Erie tükrebe most, a játék éjjelén.
(De némák a harangok, miket Columbus hallott.)
A város arca megfagyott ezüstlap,
Mikor bezárnak az egyetemek,
Tél énekel a hidakon
S az óriás hárfákba tép.

De himnusz nem zeng Szent Columbus ünnepén.
Gyermekek lesik hazatértét hosszú, hosszú hadaknak.

VIDOR MIKLÓS

Esőben, napsütésben

Figyelj a tompa kapufényre!
Itt nincs eső és szégyen sincsen,
Déli derengés foltot vet utamra:
Csöpppek verték a betont ékszerükkel.
Elmúlt világ kísértő csontjai.

Remeték légkörében látom így,
Számlálom a szakadékony esőt,
A szén-kék csöppeket,
Vizsgálom a mennydörgő árnyakat.
Csupán imáim szabadítanak meg,
Míg kutyáit a vihar hazahívja.

Toronynyi vízhegyek mögül
Még négy vagy öt másik hegy lép elő,
Kicsiny szerzetes-sírokat figyelve.
Közömbös kövektől cédrusokhoz futok,
Országnyi álom ül az ágyakon:
Vízenjárók nyírfák-őrizte földje.

Vad tenger vize játszik a világnak:
Part-búvölők a Vége-nincs hullámok,
Fáradt habok fáradtan döngenek, homok
homokra dűl.

Oroszlánok s kutyák jönnek felém,
Talán a hullámok törtető robaja
Üldözte őket ciszter-dzsungelembé.
Ó, de szívesen vesznének el
A hamuszínű köntös-szegélyekben!

Oroszlánok és bálnák éneke!
A víz-világot tollal
Kezemben dalra kényszerítem!
Én Krisztusom, találj majd ékkövekre
Verssoraim között, s zafírra is.
Míg fenyőcseppes házam égetem
Az óceáni nap dicséretére.

Naphosszat itt hullámtörésen járok,
Mely öbleidet himnuszokkal mossa,
Tekintetemmel hajókat, esőt
Söprök a tágas láthatár alá.
Lábam nem fut többé lakkos tengeráron,
A végtelenné tágult óceánon
Könnyen találni csúszós kikötőkre.

Kísérteteikhez megtértek a kutyák,
És eltakarodtak az oroszlánok.
Szavak szélesre tárnak ablakot –
Ádám és Éva sétál lent a parton
Dicsérve a kincses Nap könnyeit:
Az őszi fákra függesztem rubintjaid,
Hazatérő mennydörgés-csontozatra.

Foglyok zsoltára

*Quomodo cantabimus canticum
Domini in terra aliena?*

Valahol egy király sétál erkélyén.
Övé a tűzben égő város erődje
Réz forgalom rázza a falakat. Az ablakok remegnek
az üzleteléstől.
Ez a bika időszak. A polgárok
Minden órában új istennek hódolnak
És agyagból egyre kövérebb bálványt égetnek.

Ócska idiomákat vágnak ki maguknak
Házaik falára, szárnyas jelképeik mellé.
Pénzből imádságok, énekek számokból születnek
És himnuszok a meggyilkoltak véréből.

Öreg hölgyeket tartósítanak cukorszirupban,
Fiatalokat erjesztenek borban,
Hájas szervezők olajmosolya csillog.

Áldott a hadsereg, mely egy napon letapos majd,
Város, mint egy aranypókot.
Áldottak, akik gyűlölnek. Áldottak,
Kik kölykeidet a kövekhez csapkodják.
Ó, Babilon, Isten gyermekei hányszor behaltak
Kegyetlen algebrádba.

Napokig, hetekig tart az út
Faltól a falig. Mérföldeken át,
Igen, mérföldeken át a rettegés lapul házainkban,
S mi gyökereihez láncolva heverünk, ó, Izrael!

Testünk szürkébb a sárnál,
Hol táncos pillangók születnek
És zölden, kéken röpködnek a részeg folyó partján
Hol a füzek közt Assíria meglincselte énekünket!

Égjenek el a csontjaim és varjak falják föl testemet,
Ha elfeledkezem rólad, kontempláció!
Pusztuljon el a szó nyelvemen,
Ha nem emlékezem rád, Sion, látomásom városa,
Melynek ablakai magasabbak, az ég boltozatánál
Mikor az éj elküldi antifonáit
És a béke dalol óratornyaidban, mint Jób csillagai!

CSANÁD BÉLA

Én pedig ízlelem az esőt, kortyolgom a szeleket,
Költeményeket válogatok
A hűvös erdők párái közül,
Esőáztatta szemem a szélbe emelem,
Arcomat és szívemet is, hogy felüdítse őket
a szabadság.

Így élek saját földemen, saját szigetemen.
Beszélgetek Istennel, az én Istenemmel a kapuívек
alatt,
Míg hull az eső, halkán énekel, elnyeli házamat,
És fáimon keresztül zúg a szél.

CSANÁD BÉLA

Keresztelő Szent János megmozdul az anyaméhben

– Az elmélkedő hivatásról –

Galilea partjai, fövénye
S levendulavize elől miért futsz?
Mindennapjaid miért hagyod ott, Názáreti Szűz,
A sárga hajókkal, a tanyákkal,
S miért a borszagú udvarok, mély pincék világát,
Az olajütőt s az asszonyokat a kútnál?
Miért szöksz a piacok,
A városszéli kertek,
A liliom-kelyhek elől,
Mikor a citromligetben szépségük betelt?

A városokban nincs maradásod
Szemedben a hírrel.
Gábrriel szava tenger gondolatodba fült,
S elindultál a köves hegyek,
A fátlan tájak felé.
Ruhád, Szent Szűz, miért lobog?

Mikor a Krisztussal eltelt Miasszonyunk
Rokona udvarába lépett
Könnyű léptei a kövön nem váltak arannyá?
Galambszürke szemei
Nem ragyogtak rá, mint új világ békéje a házra
s csodás Erzsébetre?

Köszöntése

Úgy zeng a köves völgyben, mint karthauzi harang:
S magzatként János
Megmozdul az anyaméhben
Repesve a fölfedezés visszhangjától.

Apró remete, dalolj celládban!
Hogyan láthattad vaksötétben a Szüzet?
Mily titkos jelre
Ébredt ifjú hited az őrült igazságra,
Hogy egy magzat Isten Lelkében fürödhet?
Ó lángoló öröm!
Mily élet tengere csöppent lelkedbe a hanggal!
Milyen új érzékkel
Fogadta szíved Szentségét
És ismerte fel zárdájába zárt Krisztusát?

Néked, vad gyermek, nem kell az ékesszólás,
Mely barlangodban vet sziporkát.
Apostolod az extázis,
Kinek egy rúgás *contemplata tradere*.

Örömed Anyaszentegyházunk
Rejtőző gyermekeinek hivatása –
Kiket kolostorba s barlangba temet fogadalmuk:
A néma trappistáké, a szürke, szilárd karthauziaké,
A csendes karmelitáké s meztlábás klarisszáké,
Kiket a szemlélődés éjébe plántáltak,
Bezártak a sötétbe, s most születésükre várnak.

Egyházmegyénk az éj s lelkészségünk a csönd,
Szegénység az alamizsnánk, gyámoltalanságunk
bénult nyelvű szentbeszéd.
A láthatón s hallhatón túl lakjuk a levegőeget
Gondolatot meghaladó élményben akarva
a világ javát.

Mint kivetettek a magány túlsó partján, hallgatunk
Az égre szorított szívvel, értetlenül:
A Győzedelmes Krisztus jöttek távoli dobszavát
várjuk
Mi, világvégi őrszemek.

Ám néhány napra, mikor Istenanyánk
Futva a gazdag világból
Lobogó ruhában feltűnik hegyeinken,
Hogy aztán, mint a bölcs, vad gyermek,
A magzat János, ki még nem látván,
Felébredjünk és tudjuk, a Szűz ott van,
S a fölismerés villámsugaránál
Éjünkbe fogadjuk Krisztusát.

Isten sötét tüzében lehűlten,
Az Ő boldogságában megfürödve, mint új
láng-öltözet,
Győzhetetlen éberségében sasként égünk
S a boldogságtól repesve
Szökellünk a méhben, felhőnkben, hitünkben,
elemünkben,
Szemlélődésünkben, megsejtett mennyünkben,
Míg az Anyaszentegyház evangelistaként nem dalol.

FRÉSZ MIKLÓS

SONG FOR OUR LADY OF COBRE

Ének a cobrei Miasszonyunkhoz

Fehér lányok, mint a fák, emelik fejüket,
A feketék
Tükrözött árnyú flamingók módján lépnek.

Fehér lányok dala éles, mint a víz,
A feketék, mint az agyag, tompán szólnak.

Fehér lányok kitárt karja, mint a felhő,
A feketék csukott szeme pihenő szárny:
Angyalok mint harangszó hajlanak le,
Angyalok, ha fölnéznek, játékbabák,

Mert minden égi csillag fönn
Körbe gyűl:
S a föld sok-sok mozaikja
Madárként száll, fölrepül.

FARKAS OLIVÉR

Elégia a klostrom-csúrért

Mintha egy öregasszony bújna
Tiritarka ruhába
S úgy futna szomszédolni,
Hogy végóráját bejelentse,

Most, e nyári nap alkonyán,
Vacsoratájt, mikor kerék se zúg,
Hivalkodó díszet ölt a hosszú csűr
S vést kiáltva köszönt ránk:
„Nézzétek!” – süvíti szét,
„Nézzétek, mily sebtén öltözöm tűzbe!”

Ha csak sejtjük, hogy terebélyes árnya
Mily női hiúságot rejteget,
Nem váгна mellbe most így látni,
Hisz szerettük, féltettük, óvtuk.
Befülledt mélyébe dugig
Hurcoltuk a szénát,
S most pusztulásra vár.
Közelébe sem enged. Iszonyú,
Krisztusom, iszonyún pörköl szépsége
belénk!

De marad ránk más,
ritkább, nemesebb hagyatéka is.

Ki ismerte magányát?
Ki hallotta mélyszintje békességét,
Míg gerendáit surrogó láng falta?
Ki érezte meg csöndjét?
Hosszú tornáca elcsitult,
Ártatlan-megadón várta a lángokat.

Nézd! Számot adva visszajött mind:
Ötven láthatatlan ökre, az elmúlt évek
Visszafoglalják rendre ünnepi helyüket,
Végzetük pillanatában.
Létük itt teljesül. Értelme ez volt.

Szentek e lángok-mosta, fölragyogó falak,
Mint az Oltáriszentség sugarában,
Úgy éri őket első-utolsó órája örömüknek.

Meneküljete a csűrből! Meneküljete
Csöndjéből e tűz-szentelte helynek!
Ne maradjon benn senki, fölnevezve az Úrra!
Ne várja odabenn senki s ne lássa, mint ül
A sorscsapás közepette
Végső ítéletet a csűr fölött!

VIDOR MIKLÓS

Szükség van hölgy-börtönre

Szükség van olyan börtönre, hová hölgyek kerülnek,
Ha elszegényednek, csinos holmijaik nélkül, hajuk
leeresztve.

Ha szépségük oda, ha szívük megtört,
Ott a börtön, ahová menniük kell.

Szükség van hölgy-börtönre, mondja a kormányzat,
Ha megcsúnyulnak, mert elhibázták.
Jót tesz nekik, ha hosszan ott időznek,
Míg csak tévedésük el nem felejtik.

Ha senki sem kívánja már megcsókolni őket,
Vagy legföljebb csak pénzért hajlandó rá
És elvenné szépségüket,
Rendjén van, ha sokáig hírét sem halljuk a tévedőknek,
Míg a hölgyek feledésbe nem mennek.

De emlékszem kedves dalomra,
S tán ti sem feledtétok, hölgyek:
„Szegény tört bimbó, szegény fonnyadt virág” – így szól.

Szegény hölgyek, ti bebörtönzött rózsák:
Ha szóltok, átkozódtok, ha átkozódtok,
Isten s pokol egyazon rőt hanggá rozsdul,
Édesen porlik el egy odvas szívből.
Abban az üres szívben nincsen gyermek?

Szegény hölgyek, ha dalolnátok,
Az csak a túlsokat-értés bús barna hangja volna,
Nincs olyan szuper-puha szappanhab, hogy titeket
Újra ártatlan bájúvá bűvölne,
Míg a világ áll, nevetek feledve.
Ott a börtön, hol fölróják a vétket.

Még a vegyszert bűzlő, vásott, vén falak is
Hiába próbálnák, akaratlan bár, bűnötöket megölni,
Ártatlanná az sem tehet újra:
Ezért érkezem e szomorú dallal,
Szeretlek benneteket, porosak, fájók,
Szeretlek benneteket, boldogtalanok.

Bebörtönzött boglárkák, kis mezei virágok vagytok,
Hangotok számomra nem barna,
Sem Isten nem rozsdul együtt a pokollal.
Mondjátok, kedvesek, Isten lehet-é a pokolban?
Átkozódhattok; Ő vajjá puhítja nyers hangotok
(Bár a rendőr barnának hallja)
Isten foglyává lesz szíveteknek, nevet bíráitokon.
Kineveti a börtönt.
Megíratja velem ezt a dalt.

Tartsatok zsebetekben, ha ugyan van. S ha nincs,
tartsatok szívetekben.
Nem igazság, ha bánatotok ismeretlen marad örökre.
Ezért jövök ezekkel a szavakkal:

Szegény hölgyek, kétségbe ne esetek –
Isten pacsirtáival jön el ablakotokhoz
S mint fehér rózsát, tép le minden évet.

Egy szigorú apácához

Tudom, Nővér, a magányod soha
Nem szegi kedved. Te nem találsz társakat
Választott és túl meredek ösvényeden.
Gondolom, szívesebben jársz így egymagad.

Zokszó nélkül viseled majd el,
Ha cél előtt kidől sok állhatatlan.
Ők nem értették meg: a szeretet
Végül is verseny, és mérkőzést
Követel odaadásod, míg hosszú tusátok után
Legyőzöd társaid.

Mind lemaradnak. De te menj tovább,
Ne tántorítson kétség! Arra gondolj,
Ezt hány kemény, magányos, önmagáért
Felelős Szent viselte el
Lelke tisztaságáért,
S Istenért, Ki nem vádolhatja őket.

Tudod, hogyan, hová. Te, egymagad,
Zárdádban senki más, s csak keserű vigasz
A békétlenek alól kicsúszó kietlen sivatag,
Mert a Lehetetlent kutatták, nem az Abszolútot –
Bár ugyanaz a szenvedély hevíti mind a kettőt.

Ne légy bizonytalan, ha küszködésed ellenére
A szertelen igazság másban gyöngeséggé válna,
S kínjuk felzaklatna.

Ne alázzon meg az, hogy néhány pillanatra
Örömmel szenved Krisztus másban is.

Feledd e botrányt. Ne rájuk tekints,
Különben véged, beismerheted:
Keménységed kibúvód, ezzel
Leplezted gyöngeségedet.

TARBAY EDE

Baroque Gravure*

(egy XVII. századi kegyes könyvből)

Jámbor, pufók, de mégse boldog:
Osztályrésze a *vie infortunée*,**
Mégis türelmesen
Viseli majd versaillesi éltét.

Nem, nem berber rabszolgánõ,
De sorsa van: baráti rajzoló
Kontrasztot sugall: láncon
Szerecsenek. Akiket ütnek.
Nyájas felügyelő
Emeli botját. Béketúrõ
Rabszolga, gondban, láncraerve
Vár.

(Nemde önt, Madame,
Csak néha csípi csípõs nyelvüek?)

A pálmalomb alatt,
Mint szerencsétlen pávajérce,
Semmit se lát
(Bár a szomszéd mezõn
Három ekéhez láncolt fekete).

* barokk metszet

** szerencsétlen élet

Nem, önmagába mélyed,
És arra gondol:
Mit is szeretne.

(Plusieurs ont vu leurs peines terminées
Par leur patience et leur vertu.)***

Döntése ez:
„Mindenki hordja a maga keresztjét!”

Berberföldről rakomány érkezik.
(A hajófenéken akadt-e türelem?
Akadt-e érdem? Erkölcshűvesség-e
Ilyen nyomorúságot?)
Őt nem zavarja.
Hordozza éppen a maga
Keresztjét.

Egy független Mór
Az önként vállalt uniformisában,
Íjjal, vesszővel,
És (mintha bármit jelenthetne ez)
Szemléli a hölgy bánatát.

TARBAY EDE

*** (Türelmük és erényük fogytán
Sokaknak szűntek meg a kínjai.)

Vértelen sportok

Levél Dylan Thomasnak

Hogy fúlt az est, dallal, hántolt vizekben,
A házak meggyűrték ó bőrüket:
Ajtóikon dörömbölt egyre a század.
Gyűlölködés kélt Cambridge-ben, s egy krikettező
Mehalt Chesterton sátrai alatt.

*„Jönnek, ide hát, le a kitartó égen,
Jön sokféle pénz híve a nap alatt,
Át-színült testekben hívság-szerelmek.
Csirr-csurr vizek rontják a bomlott világot,
S az életek rep-utak a gyöngyház menny ölén,
Míg vén keresztcsontok kagylóikra lelnek.
A verseny véget ért. Döntetlenül élet-halál közt.”*

Ugyanaz a sörök-éje ez,
Hol kísértetem feliasztott,
Nem minden düh nélkül, s nem is
Amúgy se-pénzt-se-posztót.
Ükapák dörömböltek az ajtón.
Víz háborúja és fű háborúja,
Has, láb, arc mind hadba borulva.
Át-színült tollak, hívság lengetők,
A folyóbeli harc, ha lehet, rémesebb volt:
Első és végső, egy ízig kifordult minden.

*„Így értek tózevizet evezősök
(Dögrészeg gáztestek tank alatt nyögtek),
Szóródtak vasúti-híd-árnyak*

*És hét fűz-asszony, hobbant, mint, a fák:
Püfölték-tilolták a gáz-folyót,
A kék-barna, ital-mocsok vizet.”*

Mosolyuk borzongatott minden rendet,
S hajók úsztak le olajgyűrűk hadán,
Míg pengék forgása emelt-süllyesztett
Székesegyházakat harangveréssel.

György király vén boltívei alatt,
Hogy minden sötétült a város-halomban,
Kín kelt egytemeken, s vértelen sportok
Chesterton sátrai alatt.

II.

Vén-Joe-Mogyoró és Rose mártírja,
Hét fő-evezős és Jack-John, a gyp-fió,
Íme, sport-biográfiánk terv-magva.
S itt virulunk, körömvirágban,
Búsan, ódon fénykép – baba középen –,
Fátlan rácsok, s a pálya, a mezőny.

Ó, a csupált gyp, a kis kör,
A zöld, melynek szaga szállhatott!
Mily légies matéria, képhez,
Az ajtó és a fal között:
És hullt a vének halk szava
Angliánk szeles lepléről,
Visszavont levelekkel, míg György és Sárkány
A sör királyságába fúlt.
Testek imbolyognak a tekézők kertjében.

De te eljutottál a temetésig.
Éjről éjre Camden Townban,
Fel s le a bundás épületekkel,
Tea-sötét dobozos fasorok, sormintást,
Gyilkosság kísért zenedobozodban,
S játszottad a vak Anglia dalait rendre.

Így tértek nyugovóra a pavilonban,
Suttogásuk flanell volt és bőr;
A hölgyek elhelyezkedtek a földön,
Vén balgák sütyörészésével:
S most tízmillió fazékból s pipából
Álmuk erezi füsttel a nedves éjszakát.
Ott aludtak, Krisztus nélkül, a felhőn,
Angyalok szántották földbe őket
Kis tűhegy-fényes, gyengéd dalokkal.

III

Vak északi barátok, reménytelen
Házuk róka s fácán tanyája,
Kesztyűs gyilok a végtelen
Borostyán, falait lerágja.

Nyár kürtjei szólnak s elhalnak,
Az estek dala szertehull.
Rég könnye-sincs szemem, sugalmad
Másodhegedűz városul,

Így zendít, ó, ragaszkodó,
Fagyott pengést mocsarakon:
Evezősök! méreghozó
Hullámozás házról házra von.

Kék örömök romboltatása,
Tengerár evezőtollra dűl.
Csarnokok csupálva, hidak vásva,
Fúlt világ, mi elevenül,

Míg a barna hajók, elemésztők,
Törlik a városok pót-tavasát,
Szállnak székesegyházak széttört
Terén, hordván esők harangszavát.

Eztán jönnek csak versenyezve,
Kik a Rejtélyt hozzák, talányok:
Rajta! haza, mérget-vedelve,
Megjárva üveg-világnyi távot.

Világ vizei nyögnek-sírnak,
Test, lélek Gonosztól sivár.
Idők szerelmeket lebírnak,
Együttérzést sodor el az ár.

Lápjaim, lidérc-fény kötése,
Néma dal elzeng, vége van.
Örökkön-tartó szélbe vésve
Állt a város, mely – ím! – suhan.

IV

Fűszivet adtak a krikettezőnek
S levél-száraz erszényt. Nézd csak!
Nézd! A kis pillangók előbújtak!
Sebesült, sebesült ő, háborúkon,
Hol bíránk a gyökerek.
Fura halál, a palota virágok vájta aknába hull.

Ó, halld hívásaikat,
Halld fakopogós hívásukat.
„Klop, klop”, fivérhez szól fivér.
De mi más irányban sodratunk,
Hagyjuk e népet maga-nyugtára,
Barna vizek várnak megint, mélyáram-fényük:
Megannyi eszelős módozat.

Rajta, haljunk meg másfele,
Elébb, mint ház dől, víz omol,
Remegve táncot kezd,
Iszonyú dermedetbe hull.

Beteg lelked meggyógyul a csodától!
Hágj föl az üdvösség hegyére,
Tagadd meg beteg testedet, érintsd meg kincset a nagy
hallgatásnak

E tág, korallszínű magányban,
Míg szűz fuvalmak álmodnak a sziklák üregében körülötted; –
Leld meg Robinson lombtakarta kunyhaját itt: lakj a fák közt!

Szüreteld le a kék-vörös gyümölcsöket,
Arasd az örök gabonát, mit nem emberi kéz vetett el,
Sújts a sziklára, víz fakad hatalmasan belőle, mint a bor,
Töltekezz erejével:
Mert ez a sziget Krisztus itt, erőd, várad és paradicsomod.

És lásd! az Idő lompos szürkesége vagy füsttől feketére
mart hajók

E smaragd kikötőben horgonyt sose vetnek,
Sosem fedezhetik föl ezt a gyöngyház világot,
Az ezüst tó édes dalát sosem zavarják,
Az ametisztek összhangját sosem törik meg,
S kígyó se közelít ez óceánben rejtező szigethez,
Amely körül szűzen virult venyigék állnak őrt.”

De túl a pelyhes fellegekben
E gyönyörűség és napban izzó fehér templomok közt
Angyalok járnak, nyomról nyomra a Szépségért törekszenek,
És mint zenét, a levegő sugaras énekét lehozzák,
Hogy elérjék az új világ szeplőtlen partjait;
Míg a tenger gyémánt mélyéről fej fej mellett fölmerülnek
A régen elveszett bűvárok,
Mosoly dereng az ajkukon, boldogságuk dús csöppjeit
a homokpartra szórják,

És éneklük a furcsa-furcsa balladát:
Volt egyszer egy király (természetünk), ki vízbefúlt,
de föltámadt és visszatért.

A magvetés

Nézd fönt a madarakat! Az ő daluk
Rebben az erdő fényein át
És sebzi meg azt, ki rá figyel, sugár-nyilakkal?
Vagy csak játék, ha táguló körökkel
Róják körül némán a hűs magasban
Magányuknak (e földinek) határát.

Hol a tavasz zöld fényeket teremtett,
Melyek a kopár ágakon úgy tündökölnek, mint a felhők?

Halastó, telve éggel, nyugalommal és hallgatással,
A nyár milyen mély hangjai alszanak még
Partod csersárga kákaövének árnyán?

Természet, több fog itt születni évszakoknál
Képekkel vemhes tükréből e világnak.
Az enyhe levegő egy jelre vár csak,
Egy lobbanásra, egy sugárra! Angyalok tavasza lesz ez.
Egy villanás a tó tükrén, egy röpke láng s utána
Asperges me! boldog vadon, lásd, megváltásunk teljesült.

Mert mint a tűzmagot, mely ott izzik minden lény
szíve mélyén,
Határtalan hatalma oszthatatlan
Teljességét úgy hinti szét az Isten,

Úgy ülteti el szellemét, mely messzebb ér s nagyobb
minden világnál,
Magba, gyökérbe, levélbe, virágba,
Míg az erőshitű tavaszi csönd körül
Szálló szeles, felhőkkel zsúfolt Április
Csodálatos fényében a teremtés
Fölismeri az Úr amaz örök titkának kinyilatkoztatását,
Mely félelmetesebb az elviselhetőnél.

Mert minden úton, lásd, amerre nézünk, szirtek és fák,
Mezők és dombok, égbolt és folyók
S lelkünk is fölragyog bennünk, tündöklésünk
megdőbent és eláraszt,
Míg a vad táj, idegenül azoknak, akik sose jártak erre,
Üvegként villogó fáklyákat hordoz változékony, tiszta tűzből.
S akkor, ó akkor az Írás-ígérte kép, az áldozattal teljes,
A Szentháromság, bélyegét rányomja legmélyebb valónkra,
S magába fordul az, e látomás tündöklő szózatától elragadva,
Beléplántálja ezt a fényt a sötétség és feledés szívébe,
S alámerül, hogy fölkutassa lenn a lángot.

RÓNAY GYÓRGY

Tartalom

Thomas Merton	5
Ének a Szentkereszt-ereklye pásztorjátékából (<i>Tarbay Ede</i>)	9
Ariadné (<i>Csanád Béla</i>)	10
Menekülő (<i>Csanád Béla</i>)	12
Dal (<i>Tóth Sándor</i>)	14
Vers: 1939 (<i>Tarbay Ede</i>)	15
A görög asszonyok (<i>Vidor Miklós</i>)	16
A holtak büszkesége (<i>Tóth Sándor</i>)	18
Az ostromlott város (<i>Vidor Miklós</i>)	20
Április (<i>Tóth Sándor</i>)	23
Ádvent (<i>Farkas Olivér</i>)	24
Menekülés Egyiptomba (<i>Farkas Olivér</i>)	25
Angyali üdvözlét (<i>Csanád Béla</i>)	26
Az Ohio folyó – Louisville (<i>Tóth Sándor</i>)	28
Sirató egy francia városért (<i>Frész Miklós</i>)	30
A város – hajnali szerenád (<i>Csanád Béla</i>)	32
Az éj leszállta (<i>Tarbay Ede</i>)	34
Az éjszakai szertartás után – Gethsemáni apátság (<i>Vidor Miklós</i>)	36
A sötét találkozás (<i>Tóth Sándor</i>)	38
A trappista temető – Gethsemáni (<i>Tandori Dezső</i>)	40
Próféta (<i>Farkas Olivér</i>)	43
Óda a jelen századhoz (<i>Tóth Sándor</i>)	44
A felolvasó (<i>Farkas Olivér</i>)	46

Szent Jason (<i>Hevér Zoltán</i>)	47
Költemény (<i>Tarbay Ede</i>)	48
Öcsémnek (<i>Vidor Miklós</i>)	50
Iphigeneia – politika (<i>Vidor Miklós</i>)	52
Federico Garcia Lorca spanyol költő emlékére (<i>Tarbay Ede</i>)	54
Sírató a büszke viláგért (<i>Tarbay Ede</i>)	56
Est (<i>Tóth Sándor</i>)	58
Krisztus szenvedésének argumentuma (<i>Vidor Miklós</i>)	60
Seneca (<i>Farkas Olivér</i>)	63
Kétféle imádság (<i>Tarbay Ede</i>)	64
Keresztségem évfordulójára (<i>Tandori Dezső</i>)	66
A dal: szemlélődés (<i>Tarbay Ede</i>)	68
A hírnök (<i>Tóth Sándor</i>)	70
Halál (<i>Farkas Olivér</i>)	71
A föld tavaszának misztériuma (<i>Tarbay Ede</i>)	72
Duns Scotus (<i>Tóth Sándor</i>)	74
Tavasz a klostromkertben (<i>Hevér Zoltán</i>)	76
Szent János éjszakája (<i>Tóth Sándor</i>)	78
Este: fagypont (<i>Vidor Miklós</i>)	80
Rievaulx: St Ailred (<i>Tandori Dezső</i>)	82
Megbánás (<i>Tarbay Ede</i>)	84
Calypso szigete (<i>Farkas Olivér</i>)	85
Ima-elmélet (<i>Farkas Olivér</i>)	86
Trópusok (<i>Farkas Olivér</i>)	89
Clairvaux-i börtön (<i>Csanád Béla</i>)	90
A szabadság megtapasztalása (<i>Tarbay Ede</i>)	92
Zarándok-ének (<i>Csanád Béla</i>)	94
Téli éjjelen a Szeplőtelen Szűzhöz (<i>Farkas Olivér</i>)	96
Zsoltár (<i>Csanád Béla</i>)	98
Szent Malakiás (<i>Tarbay Ede</i>)	100
Reszponzórium, 1948 (<i>Vidor Miklós</i>)	102
Columbus Kristóf (<i>Vidor Miklós</i>)	104
Esőben, napsütésben (<i>Tarbay Ede</i>)	108